

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра публічного управління, адміністрування та права

Кваліфікаційна робота

на тему: **«ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»**

Виконав:

студентка академічної групи 202м – ДС
освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 281

«Публічне управління та адміністрування»

_____ О. І. Гладкова

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри публічного
управління, адміністрування та права

_____ І. К. Шумський

Полтава – 2021 рік

Бібліографічний опис та анотація кваліфікаційної роботи

Бібліографічний опис: Гладкова Оксана Ігорівна. Відкриті дані в системі публічного управління. Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування». Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права. Кафедра публічного управління, адміністрування та права. Науковий керівник: Шумський Ігор Константинович, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри публічного управління, адміністрування та права. Полтава. 2021 рік.

Зміст роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Анотація. У роботі розглянуті концептуальні організаційно – правові засади діяльності органів публічної влади в умовах інформаційної відкритості; проаналізовано роботу з відкритими даними в Головному управлінні ДПС у Полтавській області; досліджено інноваційні підходи в зарубіжних країнах та запропоновано перспективи розвитку відкритих даних в Україні.

Ключові слова: відкриті дані, публічна інформація, запити на публічну інформацію, звернення громадян, інформаційна відкритість, діяльність податкових органів, портали відкритих даних, електронний документообіг, державні послуги онлайн.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра публічного управління, адміністрування та права
Ступінь вищої освіти: магістр
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»
Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
публічного управління, адміністрування та права

_____ /В. В. Гришко /

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Гладковій Оксані Ігорівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Відкриті дані в системі публічного управління

керівник проекту (роботи) Шумський Ігор Костянтинівич, кандидат юридичних наук, старший викладач

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «25» серпня 2021 року № 688 фа

2. Строк подання студентом проекту (роботи) «15» грудня 2021 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) Конституція України, Закон України, Програма Кабінету міністрів України, Накази міністра фінансів, Накази ДМС України, дані державного реєстру місцевих адміністрацій, Накази ІЗ ДМС у Львівській області, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Концепційно-організаційно-робочі засади діяльності органів місцевої влади в умовах інформаційної безпеки.

2. Роль з відкритими даними в регіональному управлінні державної податкової служби у Львівській області.

3. Цифрові методи та механізми роботи з даними в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу

схеми, мапи, діаграми

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Скрильник О. О., доцент	08.11.2021	15.12.2021
Розділ 2	Трегубенко Г. П., старший викладач	08.11.2021	15.12.2021
Розділ 3	Кульчій І. О., доцент	08.11.2021	15.12.2021

7. Дата видачі завдання 08.11.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Розробка теоретичної частини роботи	08.11.2021 – 19.11.2021	
2	Розробка аналітичної частини роботи	20.11.2021 – 30.11.2021	
3	Написання результативно-рекомендаційної частини роботи та висновків, перевірка на антиплагіат	01.12.2021 – 17.12.2021	
4	Рецензування роботи, підготовка ілюстративного матеріалу, підготовка доповіді	18.12.2021 – 20.12.2021	

Студент

Г. М. П.
(підпис)

Титаренко О. Т.
(прізвище та ініціали)

Керівник (и) роботи

Г. М. П.
(підпис)

Шульман І. К.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ	12
1.1. Визначення поняття "відкриті дані".....	12
1.2. Нормативно – правова база для організації роботи з відкритими даними в Україні.....	17
1.3. Аналіз зарубіжного досвіду	30
РОЗДІЛ 2. РОБОТА З ВІДКРИТИМИ ДАНИМИ В ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА В ДЕРЖАВНІЙ ПОДАТКОВІЙ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	38
2.1. Механізм реалізації прав громадян на отримання публічної інформації в ДПС України та її територіальних органах	38
2.2. Розгляд організаційної структури органу. Діяльність сектору розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації	47
2.3. Взаємодія структурних підрозділів при наданні публічної інформації.....	51
2.4. Аналіз статистичних даних сформованих Державною податковою службою України та Головним управлінням ДПС у Полтавській області в результаті опрацювання запитів та звернень громадян.....	55
РОЗДІЛ 3. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ	62
3.1. Досвід зарубіжних країн в організації та впровадженні доступу до відкритих даних.....	62

3.2. Пропозиції по впровадженню та розвитку системи відкритих даних в Україні.....	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	98
Додаток А.	99
Додаток Б.	105
Додаток В.	110
Додаток Г.	112

ВСТУП

Відповідно до статті 34 Конституції України «кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір» [48]. Реалізація права суспільства на інформацію розкрита не тільки в Конституції України, а також в законах "Про інформацію", "Про доступ до публічної інформації", "Про захист інформації у інформаційно – телекомунікаційних системах", "Про звернення громадян", "Про відкритість використання публічних коштів", а також у великій кількості підзаконних нормативно – правових актів.

Відкриті дані – це необхідний інструмент для ефективної взаємодії інформаційного суспільства в сучасному демократичному світі. Лише відкрита і прозора влада здатна впроваджувати політику, в якій буде повною мірою реалізовано права і свободи громадян.

Організація Об'єднаних Націй визнала право на доступ до Інтернет одним із невід'ємних прав людини, йдеться в доповіді ООН. Згідно з документом, прийнятим ООН, поширення інформації в мережі має бути максимально вільним, обмежуючись лише тими ситуаціями, коли воно може призвести до порушення чийось прав. [58]

Робота з поширенням публічної інформації безпосередньо пов'язана з безпаперовими технологіями ведення діловодства, тобто електронним документообігом. Перехід до електронного урядування в Україні – це невідкладна умова для безперешкодного імплементації відкритих даних в систему публічного управління. Діджиталізація, тобто впровадження цифрових змін, є складним процесом, який потребує змін у технології підготовки та прийняття управлінських рішень, окрім того вимагає значних фінансових, інтелектуальних та матеріальних ресурсів.

Публічною інформацією у формі відкритих даних регулярно користуються мільйони людей, а кількість продуктів і рішень на основі відкритих даних зростає щороку.

Українська держава активно долучається до європейських тенденцій у сфері розвитку відкритих даних. Вона активно створює нормативно – правову базу і популяризує практичні ідеї по відкриттю інформації. Таким чином, забезпечення доступу громадян і бізнесу до якісних та зручних публічних послуг без корупційних ризиків є одним з першочергових пріоритетів в Україні. Переосмислення, удосконалення, спрощення процесів надання послуг, їх реінжиніринг разом з їх оцифруванням повністю змінюють сутність послуг, допомагають зробити їх логічнішими, зручнішими, зрозумілішими та прозорішими.

Кабінетом Міністрів України у грудні 2019 року видано постанову «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг» [61]. Відповідно до якої було впроваджено проєкт «Дія». Єдиний вебпортал державних послуг «Дія» – це:

- можливість отримання публічних послуг, подання звернень, скарг, петицій громадян, здійснення електронного листування з органами влади, проведення опитувань тощо;
- впровадження мобільного застосунку «Дія»;
- користування особистим кабінетом та доступ до інформації з реєстрів;
- створення сучасного реєстру адміністративних послуг.

Він є одним із найбільш успішних проєктів, які орієнтуються на виконання концепції електронного уряду та вільний доступ населення до публічної інформації. Держателем «Порталу Дія» є Мінцифра.

Застосування сучасних інформаційних технологій у сфері публічного управління – це крок до держави майбутнього. На прикладі Державної податкової служби України ми можемо прослідкувати активну роботу в бік до сучасних тенденцій, а саме їх ціленаправленість до висвітлення своєї діяльності для громадян на: Єдиному державному веб – порталі відкритих даних «Дія», особистому веб – порталі Державної податкової служби України, в соціальних мережах, в каналі телеграм та через сервісні центри в територіальних органах. І

основне завдання служби виконується – забезпечується стале надходження податків до бюджету, послідовно вдосконалюється процеси оподаткування, модернізується стиль і методи роботи.

Розгляд звернень та особистий прийом громадян в органах Державної податкової служби України також є складовою механізми реалізації прав громадян на внесення до органів державної влади пропозицій щодо поліпшення їх діяльності, оскарження дій посадових осіб та органів державної влади. І вагома роль в цьому процесі відводиться відкритим даним.

Актуальність теми дослідження обумовлена сьогоденням, а саме тим, що у світі спостерігається глобальна трансформація соціально – економічної реальності, приводом до якої була пандемія COVID – 19. За останній два роки настала нагальна потреба в динамічній перебудові звичного способу й ритму життя на режим дистанційності для того, аби запобігти розповсюдженню коронавірусної хвороби та врятувати населення від її важких наслідків. Вимога дистанціюватися стала необхідною для подальшого існування. У зв'язки з цим, державні органи були змушені перейти на віддалений режим роботи та активізувати свою діяльність в сфері надання послуг через Інтернет. Як наслідок локдаунів і карантинних обмежень розвивається сфера надання послуг через інтернет у вигляді порталів відкритих даних та мобільних застосунків, діяльність яких законодавчо регламентована.

Метою роботи є проаналізувати засади діяльності органів публічної влади в умовах інформаційної відкритості та сформулювати пропозиції по вдосконаленню діяльності в сфері відкритих даних в Україні.

Для реалізації цієї мети перед нами поставлені наступні *завдання*:

- визначити концептуальні організаційно – правові засади діяльності органів публічної влади в умовах інформаційної відкритості;
- розглянути нормативно – правову базу для організації роботи з відкритими даними в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід в сфері публічної інформації;

— дослідити роботу з відкритими даними в Головному управлінні ДПС у Полтавській області та в Державній податковій службі України;

— окреслити механізм реалізації прав громадян на отримання публічної інформації в Державній податковій службі України та її територіальних органах та проаналізувати статистичні дані сформовані в результаті опрацювання запитів та звернень за інформацією громадян;

— вивчити інноваційні підходи в сфері відкритих даних через досвід зарубіжних країн;

— розробити пропозиції по впровадженню вдосконалення роботи з відкритими даними в Україні.

Об'єктом роботи є аналіз інформаційної відкритості органів державної влади.

Предметом дослідження є відкриті дані в системі публічного управління на прикладі Головного управління ДПС у Полтавській області, як відокремленого підрозділу Державної податкової служби України.

Методи дослідження. Для досягнення мети роботи та виконання поставлених завдань використано комплекс наукових методів, зокрема:

- описовий і синтезу – для дослідження сучасного стану реалізації державної політики щодо відкритих даних в Україні;
- статистичних порівнянь, що дав можливість проаналізувати реальні дані, які характеризують, що цікавить суспільство при написанні звернень і запитів до державних органів;
- соціальних досліджень за допомогою якого визначено настрої в суспільстві на відображену інформацію за допомогою соціальних мереж;
- компаративістський – за допомогою якого порівнювалися системи відкритих даних в зарубіжних країнах і в Україні;
- діалектичний – який дав змогу дослідити суспільні явища й цінності, які впливають на формування і функціонування системи публічного управління;

- прогностичний, що дав можливість визначити перспективи вдосконалення інформаційної відкритості публічних органів України;
- статистичний, що дав можливість розглянути реальні дані, які характеризують ступінь розвитку громадянського суспільства, фактичний стан системи державного управління, оцінити нормативно – правову базу.

Практична значимість нашого дослідження полягає у можливості використання його результатів при роботі з відкритими даними в державних органах, в науково – дослідній сфері – для подальшої розробки проблем удосконалення системи відкритих даних, оптимізації взаємодії органів державної влади з інститутами громадянського суспільства тощо, у правотворчості – при вдосконаленні чинного законодавства та підтверджується довідкою впровадження в Головному управлінні ДПС у Полтавській області.

В розвитку політики відкритих даних на місцевому та регіональному рівнях існує багато позитивних наслідків для держави в цілому:

1. Деперсоніфікація надання послуг через Інтернет сприяє зменшенню корупції в органах державної влади;
2. Завдяки відкритим даними створюється середовище, в якій виграють усі: бізнес має можливість створювати нові корисні сервіси, а громадяни, завдяки підвищенню конкуренції між комерційними компаніями отримують більше сервісів і додатків;
3. Підвищення довіри до держави з боку громадян і бізнесу;
4. Відбувається перехід держави на електронний документообіг, що у свою чергу сприяє скороченню термінів обробки і пришвидшенню надання послуг;
5. Сприяє підвищенню рівня прозорості та відкритості діяльності органів публічної влади;
6. Стимулює розвиток інновацій в малому та середньому бізнесі за рахунок створення нових проєктів і сервісів на основі відкритих даних;
7. Спрощує доступ громадян до необхідної інформації чи послуг;

8. Сприяє створенню робочих місць через генерування та використання інтелектуального потенціалу;

9. Можливо забезпечити стійкий розвиток і постійне удосконалення нових напрямів діяльності органів державної влади з громадськістю на підставі розроблення нових форм співпраці та створення нових технологічних рішень, причому в процесі їх забезпечення й реалізації фахівці ІТ – індустрії;

10. Підвищення рівня комфорту пересічних громадян у зв'язку з легістю отримання послуг сидячи вдома за допомогою Інтернету.

Отже, на основі вище викладених позитивних наслідків від впровадження відкритих даних, можна констатувати той факт, що дане дослідження має велике значення для покращення діяльності органів публічного управління України в сучасному світі.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ

1.1. Визначення поняття "відкриті дані"

Відкритість влади, оприлюднення інформації про те, як саме вона діє, є завжди актуальним питанням, що дозволяє зробити висновок про те, наскільки політичний режим демократичний. Реалізація права на доступ до публічної інформації є одним із основних завдань для українського громадянського суспільства в сучасних реаліях.

Відкриті дані в широкому значенні – це поняття, за яким певні дані мають бути вільними для використання та розповсюдження, за умов дотримання правил атрибуції.

Окрім того, під вільністю розуміють умови прийнятні для широкого загалу. Так, наприклад, інформація може бути доступна за невелику плату, що покриває витрати на її створення та розповсюдження.

Концепція відкритості даних загалом не нова, але її активне поширення почалось з розвитком інформаційних технологій та Інтернету.

З – поміж наукових публікацій вітчизняних фахівців, присвячених дослідженню означеного питання, хочемо звернути увагу на Дурмана М., Олексюк Л., Тохтарової І., тощо. Серед зарубіжних дослідників питаннями інформаційної відкритості займалися Гібсон Р., Тофлер О., Масуда Й. та ін. Вивченням проблеми функціонування систем публічного управління в умовах забезпечення відкритості даних також займалися Джанссен М., Сергєєва І., Чен К..

Проблематику відкритості даних розглядали Афонін Е., Горбата Л., Грищенко І., Гудима Н., Мельниченко В., Серенок А. та ін. Інноваційні сервіси відкритих даних для забезпечення ефективного функціонування е – Уряду у своїх працях висвітлювали П. Клімушин і Д. Спасібов.

Відкритість влади відкриває можливість контролю з боку громадськості. Так, на думку Тофлера О.: «при демократичному управлінні суспільством головною має стати «демасифікація» впливу кожного окремого громадянина на владу. І тут найближчі роки дадуть можливість побачити нові типи взаємодії, зокрема розвиток зв'язків з громадськістю також демонструє експлуатацію саме зворотного зв'язку від населення до влади, коли влада стає принципово залежною від інтересів населення» [20, с.250].

Грищенко І. вважає, що «відкритість — це стиль управління, який визначає необхідність залучення якомога більшої кількості зацікавлених у результатах сторін, вільного поширення інформації та доступу до неї» [34, с. 125].

У дослідженнях Мельниченка В. відкритість передбачає можливість активних дій громадян та їх об'єднань щодо формування політики [52]. Цю позицію розділяє і Гудима Н., яка зазначає, що під відкритістю варто розуміти забезпечення органами влади можливості вільного доступу громадян до здійснення публічного управління шляхом прийняття або впливу на прийняття управлінських рішень [30, с. 9].

Шевчук Б. вважає, що принцип відкритості є інструментом забезпечення верховенства права та захисту інтересів суспільства й окремих осіб, передбачає відкритість публічного управління для зовнішніх перевірок з будь – яких питань [99]. Нині органи публічної влади мають як основоположний принцип – відкритість в нормативно – правових актах, що регулюють їх діяльність. Проте, необхідно зазначити, що жоден нормативно – правовий акт не містить чіткого визначення даного принципу. В більшості випадків він вживаються без тлумачення, або ототожнюється з принципами гласності та публічності.

На думку вітчизняного дослідника Буханевича А., відкритість насамперед характеризує зрозумілість для громадян завдань влади та її функцій. Вчений трактує «відкритість» як певну форму доступу до інформації про діяльність місцевої влади, процедури прийняття та виконання державно – управлінських рішень, а також можливість впливу на діяльність органів публічної влади — змогу використовувати та змінювати те, до чого існує доступ [32].

Ткач І. у своєму дослідженні розкриває поняття «відкритість і прозорість», описуючи принципи управлінської роботи, і вважає, що принцип відкритості має проявлятися у забезпеченні впливу суспільства на зміст управлінської діяльності установ на підставі отримання інформації про їх діяльність, а прозорість як принцип комунікації передбачає забезпечення інформованості населення про діяльність установи [97].

У своєму дослідженні Є. Тихомирова, поєднуючи транспарентність і відкритість влади, розглядає їх як фактор демократичного розвитку; інструмент забезпечення підконтрольності влади; засіб підвищення активності громадян, їхньої свідомості і політичної культури; результат розвитку комунікацій між різними учасниками демократичного процесу; форму реалізації права громадян на повну й об'єктивну інформацію [20, с. 101].

Таким чином, відкритість влади, оприлюднення інформації про те, що саме і як вона засекречує, є завжди актуальним політичним питанням, лакмусовим папірцем, що свідчить про її реальні наміри і плани [64]. А отже, поняття «відкритості» означає безперешкодне надання необхідної інформації про діяльність органу публічного управління.

Більшість науковців концентрують свою увагу на забезпеченні права на доступ, відповідальності за правопорушення, систематизації інформації. Зокрема, Баранов О. [21] і Винников О. розглядають питання доступу в суміжній сфері – як поняття інформаційного права, а не проблематику державної політики. Слід відзначити, що Семенченко А. розглядає це питання в комплексі як невід'ємну частину ефективного електронного урядування [91]. Мендел Т. сфокусувався на порівняльному аналізі регулювання права на доступ до інформації в різних країнах світу.

Досліджуючи дихотомію понять в українському законодавстві та до певної міри їх неузгодженість зі світовими стандартами, Олексюк Л. правомірно обґрунтовує власне визначення відкритих даних, розуміючи під ними будь – які доступні в електронній машинозчитувальній формі дані, у тому числі розміщені в глобальній мережі Інтернет без обмежень доступу та ідентифікації

користувачів, безкоштовні для відтворення та використання або будь-якого ліцензування [57, с. 38].

Тарасюк А. зазначає, що відкритими є дані, що надають інформацію, яка може бути використана будь – ким, у тому числі з комерційною метою, якщо це передбачено законом. Держава може надавати у відкритий доступ публічну інформацію у вигляді відкритих даних, встановлюючи категорії такої інформації та певні обмеження, наприклад, щодо персональних даних [94, с. 61].

На думку Джеймс Л., відкриті дані представляють собою дані, які можуть бути вільно використані, розповсюджені та комбіновані будь – ким, будь – де, з будь – якою метою [6].

Сердюк В. зазначає, що сьогодні публічна інформація стає одним із стратегічних ресурсів розвитку держави і суспільства, ресурсом соціально – економічного, технологічного і культурного розвитку. Дослідник наголошує на тому, що функції держави в інформаційній сфері – це основні напрями діяльності держави, спрямовані на реалізацію її завдань в цій сфері з метою задоволення інформаційних потреб особи й суспільства в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні [93, с. 23].

Працюючи з прикладними аспектами роботи з відкритими даними, вчені виокремлюють п'ять основних хибних думок, так званих міфів, що можуть скластися у пересічних громадян у процесі розкриття даних органами публічного управління, зокрема:

- публікація даних автоматично сприяє одержанню переваг і вигод;
- абсолютно вся інформація повинна розголошуватися без жодних обмежень;
- основне питання полягає виключно в забезпеченні реалізації процедури розкриття даних, на які існує суспільний запит;
- кожен суб'єкт може використовувати відкриті дані;
- наявність відкритих даних є базовим елементом і основою відкритого врядування [1].

На думку Чена К. нині закритість інновацій не є характерною ознакою для організацій, що працюють у сучасному змінному динамічному середовищі, в якому їхні клієнти стають все більш вимогливими, а їхні запити – більш витонченими. Більшість організацій не здатні генерувати інновації достатньо швидкими темпами, щоб наздогнати всі новітні суспільні зміни. Такі проблеми, безумовно, стосуються насамперед органів публічної влади, де, незважаючи на наявність необхідної технологічної інфраструктури (зокрема, порталів відкритих даних), більшість установ не мають інноваційних рішень, щоб використовувати її повною мірою [2].

За визначенням ООН, відкриті державні дані – це публічна інформація, яку держава ініціативно оприлюднює он – лайн, забезпечуючи вільний доступ до неї, а також її подальше поширення та використання. У формі публічної інформації оприлюднюється більшість державних даних, окрім конфіденційної та таємної інформації [15].

Слід зазначити, що для опублікування публічної інформації у формі відкритих даних необхідно дотримуватися певних умов. Перш за все, органи державної влади мають стандартизувати процес збору та оприлюднення інформації, визначити в нормативно – правових актах конкретний перелік інформації, яка може бути оприлюднена, норми, за якими відкриті дані можуть вільно використовуватися. Інформація має бути повною, точною та своєчасно оновлюватися [15]. Особливістю такої інформації, як зазначає Калтенбек М., є те, що відкриті дані повинні бути первинними, тобто, зібраними із першоджерела, не підлягати втаємниченню та обмеженню до їх доступу за будь – якими привілеями [7].

Аналізуючи праці науковців, спостерігається усвідомлення значущості принципів відкритості та прозорості, на яких має базуватися ефективна діяльність органів публічного управління для забезпечення подальшої імплементації загальносуспільних цінностей реальної демократії. Вивчення наукових напрацювань свідчить про те, що поняття “прозорість”, “відкритість”, їх співвідношення та взаємозв’язок, фактори ефективності, основні напрямки

реалізації ефективної системи засобів забезпечення принципів відкритості та прозорості у діяльності органів місцевого самоврядування України наразі залишаються малодослідженими.

На нашу думку, корисність проєктів відкритих даних ґрунтується на двох компонентах – це залучення громадян до обговорення та надання громадянам зручних механізмів для роботи з відкритими даними.

Отже, можна зробити висновок, що без громадської участі громадян у проєктах відкритих даних неможливо скористатися механізмом зворотного зв'язку в державному управлінні, а також сформувати громадську дискусію про шляхи вирішення проблем, що виявляються шляхом аналізу відкритих даних. З іншого боку без забезпечення зручних механізмів доступу та обробки даних громадянами неможливо підтримувати їх інтерес до участі в проєкті. Необхідно забезпечити інтуїтивно зрозумілий інтерфейс доступу до даних з боку користувачів: зручні формати представлення даних, зрозумілі механізми скачування, класифікації наборів даних, тощо.

1.2. Нормативно – правова база для організації роботи з відкритими даними в Україні

Українська держава продовжує активно впроваджувати європейські стандарти відкритості і прозорості в роботі органів публічного управління.

Пропонуємо розглянути нормативно – правові акти України, які регламентують діяльність органів публічного управління при роботі з відкритими даними.

Основним законом України – є Конституція України. Відповідно до статті 34 Конституція України гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб і на свій вибір [48]. Здійснення цього права може бути обмежене «законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку

з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [48].

Право на звернення до органів державної влади надається громадянам України ст. 40 Основного Закону: «Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк» [48].

Конституційні норми передбачають обов'язковість публічного характеру законотворчості та нормотворчості здійснюваних органами державної влади, що закріплено у ст. 57: «Закони та інші нормативноправові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними» [48].

Відкритість діяльності різних гілок державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні теж визначається передусім відповідними конституційними нормами. Так, у ст. 84 Конституції України визначено: «Засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості від конституційного складу Верховної Ради України». У ст. 86 закріплено норму, згідно з якою «Народний депутат України має право на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності. Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій зобов'язані повідомити народного депутата України про результати

розгляду його запиту». Конституцією України зафіксовано і обов'язковий характер відкритості й публічності Державного бюджету України. Про це йдеться у ст. 95, яка визначає, що «регулярні звіти про доходи і видатки Державного бюджету України мають бути оприлюднені», та ст. 97, яка вимагає обов'язкового оприлюднення звітів про виконання Державного бюджету України [48].

Основою реалізації, передбаченого Конституцією України права на доступ до інформації, є його деталізація в поточному законодавстві. Нині в Україні інформаційна діяльність регламентується численними нормативно – правовими актами. Однак, у сфері доступу до інформації правове регулювання інформаційних відносин, зокрема, законодавче забезпечення права на доступ до інформації потребує свого подальшого вдосконалення.

Прийнятий Закон України «Про інформацію» регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації [81]. Складається з 5-ти розділів, а саме: I-ий розділ «Загальні положення», II-ий розділ «Види інформації», III-ій розділ «Діяльність журналістів, засобів масової інформації, їх працівників», IV-ий розділ «Відповідальність за порушення законодавства про інформацію», V-ий розділ «Прикінцеві положення». Регламентує 40 правових статей [81].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інформацію», інформація – будь – які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [81].

Серед основних принципів інформаційних відносин, згідно з Законом «Про інформацію» ст. 2 є відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією [81].

Згідно з статтею 3 Закону «Про інформацію» основними напрямками державної інформаційної політики є забезпечення доступу кожного до інформації [81].

Підкріплюється дана позиція статтею 5 Закону «Про інформацію» відповідно до якої – кожен має право на інформацію, що передбачає можливість

вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів [81].

Важливим аспектом при роботі з інформацією є можливість її використання. Відповідно до статті 20 Закону «Про інформацію» за порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом [81].

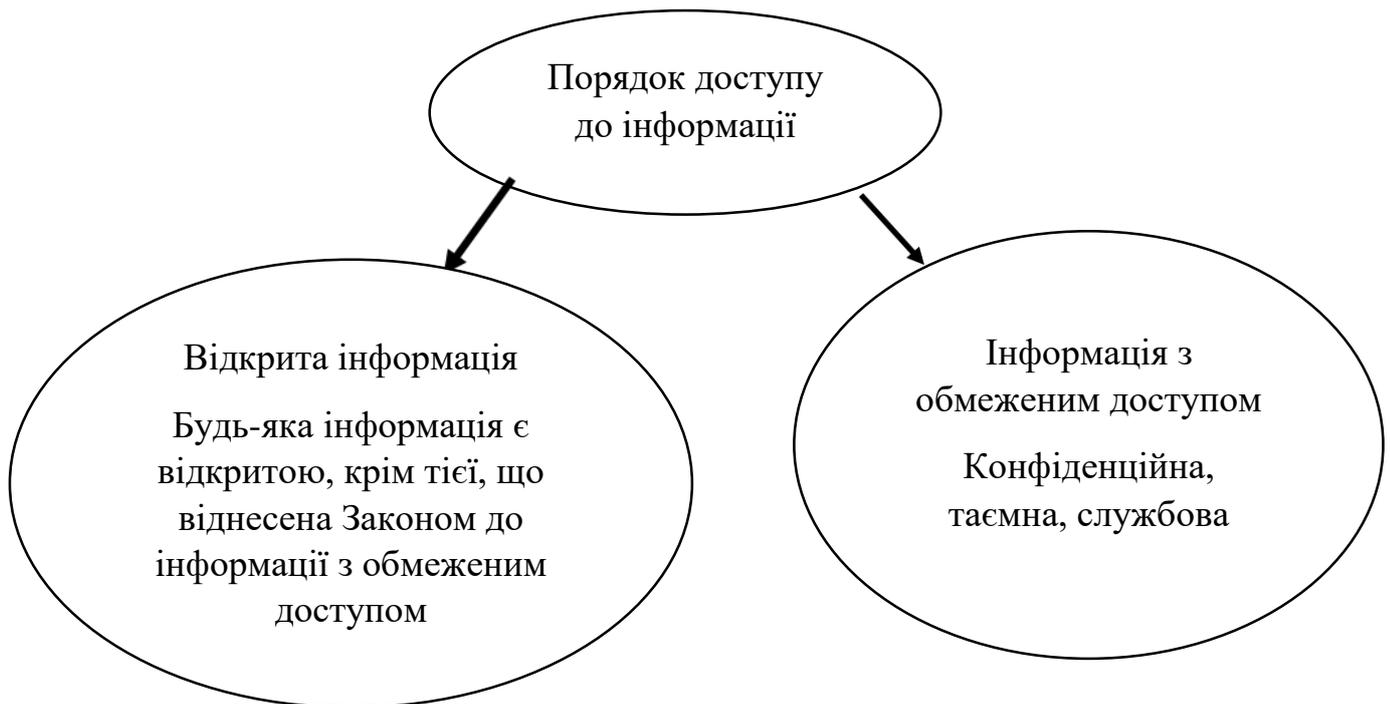

Рис. 1.1 – Порядок доступу до інформації
(розроблено автором на основі [81])

Відповідно до Закону України «Про звернення громадян», який регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів[80]. Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення. Закон складається з 3-

бох розділів, а саме: I-ий розділ «Загальні положення», II-ий розділ «Порядок розгляду звернень громадян, III-ій розділ «Відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян». Регламентує 28 статей [80].

Закон України «Про захист персональних даних», який регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. Закон поширюється на діяльність з обробки персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на обробку персональних даних, що містяться у картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів. Складається Закон з 30 статей [79].

Закон «Про захист персональних даних» запровадив прогресивні норми, які покликані охороняти конфіденційні дані та приватну інформацію громадян під час їх обробки та зберігання у різноманітних базах даних. При цьому вказаний Закон все ж є базовим і чи не єдиним документом, на основі якого почалася та триває активна робота із розробки цілої низки підзаконних актів, що деталізуватимуть його норми на стадії їх практичного застосування [31].

Відповідно до частини 2 статті 5 Закону України «Про захист персональних даних» не є конфіденційною інформацією персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень [79].

Розголошення інформації означає, що особа, якій інформація стала відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, передає її стороннім особам, ознайомлює з нею таких осіб або своєю поведінкою створює умови, які надають можливість стороннім особам ознайомитися з відомостями.

Інформація може бути розголошена наступними способами: усно, письмово, із застосуванням засобів зв'язку, повідомлення у ЗМІ, наукових

статтях, шляхом умисного створення умов для ознайомлення з відповідними документами або предметами тощо [79].

Використання інформації – це її застосування у господарській чи іншій діяльності для отримання вигоди чи переваги, у т. ч. шляхом розповсюдження, збуту, а також інші дії, які особа вчиняє за допомогою відповідної інформації або користуючись фактом наявності в неї такої інформації (зокрема, її продаж, обмін на іншу інформацію, висунення майнових або інших вимог до власника таємниці за повернення або нерозголошення відповідних відомостей, підрив ділової репутації конкурента).

Державним службовцям та посадовим особам місцевого самоврядування забороняється розголошувати персональні дані фізичних осіб, конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, режим якої встановлено законами «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» і «Про доступ до публічної інформації», що стала їм відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків.

Проте варто зазначити і на проблемі, яка нині існує в Україні, а саме проблеми технічного та організаційного характеру. Через високий рівень корупції в країні та незахищеність баз інформації можуть потрапити до рук зловмисників. Вже зараз у мережі Інтернет можна придбати чи навіть взяти в оренду безліч баз з персональними даними починаючи від даних про боржників різних банків до баз даних МВС України [98].

Закон України «Про доступ до публічної інформації», який визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес [68]. Складається з 6-и розділів, а саме: I-ий розділ «Загальні положення», II-ий розділ «Порядок доступу до інформації», III-ий розділ «Суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації», IV-ий розділ «Реалізація права на доступ до інформації за інформаційним запитом», V-ий

розділ «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації», VI-ий розділ «Прикінцеві положення». Регламентує 24 статі [68].

З метою забезпечення безумовного виконання органами виконавчої влади Закону України "Про доступ до публічної інформації", реалізації конституційного права особи вільно, збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію видано указ Президента України «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» [68].

Окрім того, з метою забезпечення виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації», видано Указ Президента України «Про забезпечення доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України», відповідно до якого визначили Департамент з питань звернень громадян Офісу Президента України спеціальним структурним підрозділом, який організовує в установленому порядку доступ до публічної інформації, відповідає за розгляд, опрацювання, облік, систематизацію, аналізування та надання відповідей на запити на інформацію, що надходять до Президента України, Офісу Президента України, а також надає консультації під час оформлення таких запитів [68].

Правове визначення поняття «публічна інформація» наявний в Законі України «Про доступ до публічної інформації», відповідно до нього публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [68]. Слід зауважити, що інформація вважається публічною у зв'язку з тим, що вона створюється, збирається, обробляється та зберігається за рахунок бюджетних коштів, призначених на забезпечення діяльності відповідного органу влади [68].

Суб'єктами відносин відповідно до статті 12 Закону України «Про доступ до публічної інформації» у сфері доступу до публічної інформації є:

- 1) запитувачі інформації – фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень;
- 2) розпорядники інформації – суб'єкти, визначені у статті 13 Закону «Про доступ до публічної інформації»;
- 3) структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації [68].

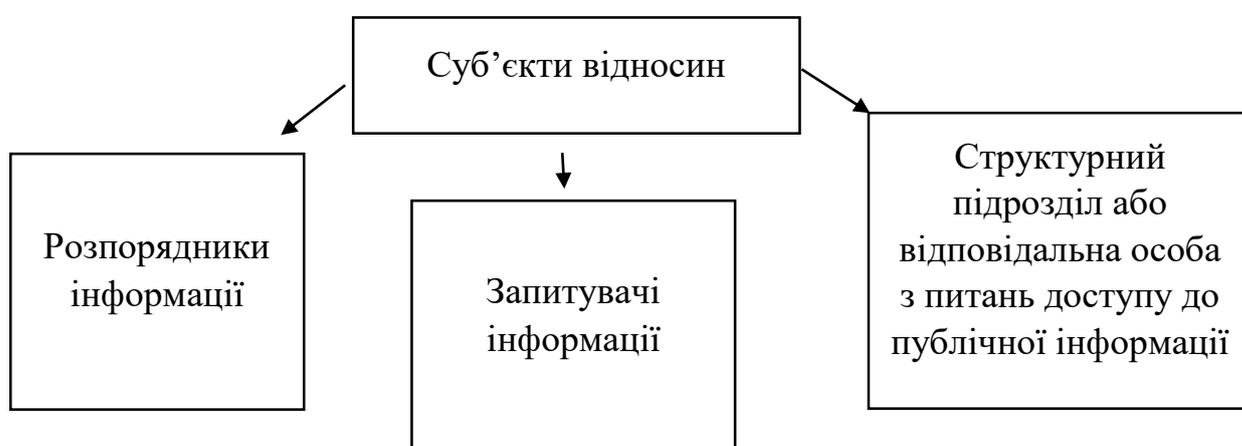

Рис. 1.2 – Суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації
(розроблено автором на основі [68])

Розпорядниками інформації для цілей Закону України «Про доступ до публічної інформації» за статтею 13 визнаються [68]:

- 1) суб'єкти владних повноважень – органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання;
- 2) юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, – стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;

3) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;

4) суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них;

5) юридичні особи публічного права, державні/комунальні підприємства або державні/комунальні організації, що мають на меті одержання прибутку, господарські товариства, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належать державі та/або територіальній громаді, – щодо інформації про структуру, принципи формування та розмір оплати праці, винагороди, додаткового блага їх керівника, заступника керівника, особи, яка постійно або тимчасово обіймає посаду члена виконавчого органу чи входить до складу наглядової ради [68].

Закон України «Про доступ до публічної інформації», деталізував право на доступ і зобов'язав розпорядників [68]:

– оприлюднювати і надавати інформацію, крім визначених законом випадків, – цим реалізовується презумпція відкритості інформації і прозорість діяльності органів влади та інших розпорядників;

– максимально спростити процедуру подання запиту та отримання інформації – для подання запиту потрібно дотриматися лише кількох формальних вимог, а форма запиту є довільною;

– визначити відповідальних за доступ до інформації осіб або підрозділів – доступом до інформації має опікуватися спеціально уповноважений підрозділ або посадові особи, які забезпечують оприлюднення публічної інформації, надання інформації за запитом та проводять систематизацію, аналіз та контроль щодо задоволення запитів;

– забезпечити доступ до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім визначених законом випадків, – будь-яка особа, незалежно від професії, соціального стану, політичних уподобань може вільно перебувати на колегіальних засіданнях органів влади [68].

Щодо інформації з обмеженим доступом, то вона поділяється на: конфіденційну, таємну та службову[68]. Відповідно до розділу II Закону України «Про доступ до публічної інформації», Конфіденційною є інформація про фізичну особу (освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані), а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Розпорядники конфіденційної інформації, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди – лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [68].

Відповідно до статті 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації», таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю. Розголошення такої інформації може завдати шкоди особі, суспільству і державі [68].

Відповідно до статті 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації», до службової може належати інформація – що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень [68].

На нашу думку, Закон «Про доступ до публічної інформації» має декілька основних завдань:

— громадяни отримали можливість законодавчо отримати інформацію від органів публічної влади для захисту своїх прав і свобод;

- забезпечив участь громадянськості у здійсненні державної влади;
- сприяє прозорості діяльності органів публічної влади;
- зменшив ризик корупції державних службовців;
- покращив імідж України в цілому світі.

Відповідно до вимог українського законодавства цілий ряд інформації відноситься до безумовно відкритої. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» встановив вимоги до прозорості інформації[69].

Згідно з статтею 60 визначено вимоги щодо прозорості та доступу до інформації[69].

1. Особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону «Про запобігання корупції», а також особам, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно – розпорядчих чи адміністративно – господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, забороняється [69]:

- 1) відмовляти фізичним або юридичним особам в інформації, надання якої цим фізичним або юридичним особам передбачено законом;
- 2) надавати несвоєчасно, недостовірну чи не в повному обсязі інформацію, яка підлягає наданню відповідно до Закону.

Окрім того, відповідно до Закону «Про запобігання корупції», а саме: п. 2 статті 60 - не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про [69]:

- 1) розміри, види благодійної та іншої допомоги, що надається фізичним та юридичним особам чи одержується від них особами, зазначеними в пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, або державними органами, органами місцевого самоврядування;
- 2) розміри, види оплати праці, матеріальної допомоги та будь-яких інших виплат з бюджету або за рахунок технічної або іншої допомоги в рамках реалізації в Україні програм (проектів) у сфері запобігання, протидії корупції особам, зазначеним у пункті 1, пунктах "а" і "в" пункту 2 частини першої статті

З цього Закону, а також одержані цими особами за правочинами, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, а також подарунки, які регулюються Законом № 1700;

3) передачу в управління належних особам підприємств та корпоративних прав, що здійснюється в порядку, передбаченому цим Законом;

4) конфлікт інтересів осіб, зазначених у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону «Про запобігання корупції», та заходи з його врегулювання [69].

Статтею 43 Закону України «Про запобігання корупції» встановлено, що особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону № 1700, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом [69].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» затверджено Інструкцію з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації [72]. Ця Інструкція має рекомендаційний характер для об'єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій приватної форми власності [72].

З метою поліпшення умов для розвитку демократії, реалізації громадянами конституційних прав на участь в управлінні державними справами і на вільний доступ до інформації про діяльність органів виконавчої влади, а також забезпечення гласності та відкритості діяльності цих органів Кабінет Міністрів України затвердив Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади відповідно до постанови «Про Порядок

оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [83].

Постановою Кабінету Міністрів України «Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади» затверджено примірну форму запиту на інформацію та примірний порядок складення та подання запитів на інформацію [60].

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію», затверджено граничні норми витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію [71].

Постановою Кабінету Міністрів України «Питання системи обліку публічної інформації» затверджено Положення про систему обліку публічної інформації [62].

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»: Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних (далі – Положення); Порядок щорічної оцінки стану оприлюднення та оновлення відкритих даних розпорядниками інформації на Єдиному державному веб – порталі відкритих даних [75]. Положення встановлює вимоги до формату і структури наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, періодичність оновлення та порядок їх оприлюднення, а також перелік таких наборів даних. Розпорядник інформації забезпечує актуальність набору даних через його оновлення не пізніше п'яти робочих днів з дня внесення змін до набору даних. Відповідно до п. 4 зазначеного Положення набори даних оприлюднюються й регулярно оновлюються розпорядником інформації на його офіційному веб – сайті та на його веб – сторінці на Єдиному державному веб – порталі відкритих даних [75].

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних» затверджено Порядок ведення

Єдиного державного веб – порталу відкритих даних з метою забезпечення доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та взаємодії з користувачами щодо відкритих даних [38].

Невід’ємною складовою Єдиного державного веб – порталу відкритих даних є Центр компетенцій у сфері відкритих даних «Дія. Відкриті дані»[38].

1.3. Аналіз зарубіжного досвіду.

Право на доступ до інформації гарантується такими основними міжнародними документами, як:

- «Загальна декларація прав людини»;
- «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод»;
- «Міжнародний пакт про громадянські і політичні права»;
- «Міжнародна хартія відкритих даних», тощо.

Ключові положення низки зазначених актів стали основою переліку необхідних принципів забезпечення доступу до публічної інформації, якими визначено [21, с. 324 - 327]:

- гарантований доступ до публічної інформації, якою володіють органи державної влади (дія поширюється на уряд та органи виконавчої влади всіх рівнів, законодавчий орган та органи судової влади, а також на фізичні та юридичні особи в частині виконання ними адміністративних функцій);
- недискримінацію, що передбачає неприпустимість будь-якої дискримінації (за ознакою расового, етнічного походження, релігійної, культурної приналежності тощо); право доступу до інформації має бути гарантованим і забезпеченим;
- мінімальні формальності щодо вимог та оформлення запитів, які за певних обставин можуть бути анонімними;
- відсутність пояснень (визнається неприпустимим висунення будь-яких вимог щодо пояснень причин, через які особа звертається по запитувану інформацію);

- швидке оброблення запиту у стислі терміни;
- визначення інформації (передбачено, що орган державної влади максимально сприяє особі, яка робить відповідний запит, у визначенні інформації, запитуваних документів);
- надання інформації незалежно від первинного походження;
- визначення розпорядника (цей принцип застосовується у разі, якщо певний орган державної влади не має у своєму розпорядженні запитуваного документа; тоді він у межах своїх можливостей має вказати особі, яка звертається із відповідним запитом, який інший компетентний орган державної влади ним володіє);
- надання відкритої інформації (передбачає у разі дії обмеження щодо певної частини інформації, яка міститься в офіційному документі, надання іншої частини інформації. Водночас у доступі до документа може бути відмовлено, якщо надання лише фрагмента з офіційного документа спотворює його зміст. Тому кожен випадок обмеження в доступі має бути чітко визначений);
- умотивованості відмови (цей принцип ґрунтується на тому, що орган державної влади, який відмовляє у доступі до офіційного документа в повному обсязі або до його частини, має обов'язково вказати причини такої відмови;
- малі витрати (передбачається безкоштовний доступ до інформації, а витрати на виготовлення його копій здійснюються у прийнятних межах і без перевищення фактичних витрат);
- оскарження відмови в наданні запитуваної інформації.

У зарубіжних країнах право на доступ до інформації закріплюється у конституціях, норми яких реалізуються в окремих процедурних законах про доступ до інформації.

Визначальною є стаття 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, яка ґрунтується на 9 принципах – критеріях законодавства про доступ до інформації, спеціально розроблених Міжнародною організацією «Артикль 19. Всесвітня кампанія за свободу слова», відповідно до яких можна визначити, чи національне законодавство відповідної держави та практика його

застосування передбачає і забезпечує реалізацію права на доступ до публічної інформації [49].

Визначний доробок у вивчення проблематики «відкритих даних» зробили Бернерс-Лі Т., запропонувавши п'ятизіркову схему розгортання для відкритих даних, та Саммерс Е., який розвинув візуалізацію відкритих даних [20,с.35].

Традиційно право на доступ до інформації асоціюється з досвідом *Сполучених Штатів Америки*. Ще з 1936 р. друкується Федеральний реєстр. У 1946 р. Конгресом прийнято Закон «Про адміністративні процедури» [16].

Починаючи з 50-х рр. минулого століття ЗМІ і Конгрес пропагують прийняття комплексного закону. У 1966 р. був прийнятий і набрав чинності у 1967 р. Федеральний закон США «Про свободу інформації» [16].

Однак, першими країнами, в яких громадяни одержали право на інформацію, були скандинавські країни: Швеція (де конституційний Закон про свободу преси був прийнятий у 1766 р.), пізніше Фінляндія (Закон 1951 р.).

У 1970 р. аналогічні закони були прийняті в Данії і Норвегії, у 1973 р. – в Австрії, у 1978 р. – у Франції і Нідерландах, 1982 р. – в Австралії, Новій Зеландії і Канаді, у 1990 р. – в Італії, у 1992 р. – в Угорщині, у 1993 р. – у Португалії, у 1994 р. – у Бельгії, у 1997 р. – в Ірландії і Таїланді, у 1998 р. – у Кореї й Ізраїлі, а 1999 р. – у Чеській Республіці і Японії, у 2000 р. – у Великобританії, у 2001 р. – у Польщі, у 2005 р. – у ФРН тощо. У згаданих країнах відкритість стала принципом, а таємність – винятком [26].

Предметом регулювання законів про доступ до інформації зарубіжних країн є доступ саме до публічної інформації – тієї, якою володіють суб'єкти владних повноважень (у цивільному праві – юридичні особи публічного права), а також інформації, якою володіють приватні особи (у цивільному праві – юридичні особи приватного права), якщо така інформація становить суспільний інтерес.

Закон *Болгарії* «Про доступ до публічної інформації» від 22.06.2000 р. під публічною інформацією розуміє будь – яку інформацію, що стосується суспільного життя в державі, та надає можливості громадянам висловлювати

власну думку про діяльність осіб, які мають зобов'язання в рамках цього Закону. Окрім того, цей Закон розрізняє офіційну публічну інформацію та адміністративну публічну інформацію. Офіційна публічна інформація – це інформація, що міститься в актах державних органів або органів місцевого самоврядування, і яка пов'язана з виконанням ними своїх повноважень. Доступ до такої інформації забезпечується шляхом оприлюднення. Адміністративна публічна інформація – це інформація, яка збирається, розробляється та зберігається у зв'язку із офіційною інформацією у ході діяльності органів. Доступ до такої інформації – вільний [26].

Закон *Польщі* «Про доступ до публічної інформації» від 06.09.2001 р. під публічною інформацією розуміє будь – яку інформацію, що стосується публічних справ [26].

У рамках програми “Приязна адміністрація” з 2000 р. у Польщі здійснено низку заходів: створено інформаційні кіоски з поширення електронної оперативної інформації про послуги адміністрації та вакантні місця в них; створено інформаційний центр цивільної служби, що зробив більш доступною інформацію про діяльність адміністрації, послуги й компетенцію органів державної влади та їх працівників, можливості розвитку цивільної служби; упроваджено в академічному середовищі інформацію про напрями розвитку та проблеми органів державної влади, організацію презентацій і конференцій тощо; розповсюджено практичний довідник, що містить інформацію та пропозиції щодо проблемних питань діяльності адміністрації, набору, навчання кадрів, розвитку комунікацій тощо[16]. Постійним напрямом роботи органів влади Польщі стало інформування громадян про наміри адміністрації з питань удосконалення надання послуг, проведення конкурсів та інших заходів, спрямованих на покращення роботи [16].

Отже, проекти, що реалізуються польською владою, ініціюють зміни органах публічної влади, особливо щодо поширення досвіду відкритості дій та надають громадянам інформацію про найважливіші процедури адміністративних органів, спрямованість послуг, документи, оплату.

У Швеції Законом «Про свободу преси» 1963 р. врегульовано доступ до офіційних документів, під якими розуміються документ, який зберігається органом публічної влади або якщо він вважається отриманим чи підготованим органом влади. Документ включає будь-які письмові матеріали, малюнки або записи, які можна читати, слухати або інші носії, з яких можна отримувати інформацію за допомогою технічних засобів [16].

Фінляндія, ще будучи частиною Швецького королівства, вона застосовувала швецький Закон 1766 р. «Про доступ до публічної інформації». У 1951 р. прийнято Закон "Про гласність офіційних документів". З 1 грудня 1999 р. набрав чинності новий Закон "Про відкритість діяльності уряду". Актом визначено принцип, відповідно до якого документи є відкритими для громадськості, за винятком випадків, коли існують вагомні причини для відмови в їх наданні. Сьогодні майже всі органи державної влади Фінляндії мають власні веб - сайти та пропонують ряд онлайн послуг: громадяни можуть шукати та отримувати інформацію, надсилати запити, брати участь у голосуванні, подавати заяви та більше взаємодіяти з посадовими особами. Положення, які стосуються прозорості (Конституція і Закон "Про відкритість діяльності уряду"), використовуються на всіх рівнях державної адміністрації. Ними проголошується право доступу до всіх державних документів як основне право громадянина, у свою чергу, органи державної влади зобов'язуються превентивно забезпечувати інформацією громадськість [26].

Предметом регулювання Закону Великобританії «Про свободу інформації» 2000 р. є також доступ до інформації, якою володіють публічні органи або особи, які надають їм послуги [26].

Закон Словенії «Про доступ до публічної інформації» від 22.03.2003 р. встановлює процедуру доступу до публічної інформації – інформації, якою володіють публічні органи, а також яка ними створена у зв'язку із здійсненням ними своїх повноважень [26].

Практично в усіх законах про доступ до (свободу) інформації зарубіжних країн втілений принцип максимального оприлюднення: «вся інформація, якою

володіють публічні органи, підлягає розкриттю; винятки повинні бути максимально обмежені, визначені законом і публічні органи повинні довести виникнення та правомірність таких винятків» [26]. Доступ лише до інформації, яка підпадає під такі винятки, може бути обмежений.

Так, досвід зарубіжних країн свідчить про такі моделі спеціальних інституцій [26]:

1) спеціальний орган контролю за забезпеченням права на доступ до інформації в рамках виконавчої влади (Бельгія, Ісландія, Естонія, Польща, Таїланд, Японія тощо);

2) спеціалізований омбудсмен з питань інформації або колегіальний орган, що буде здійснювати незалежний парламентський контроль за охороною та захистом права на доступ до інформації (Великобританія, Ірландія, Угорщина, Словенія, Німеччина, Сербія, Канада тощо);

3) Уповноважений з прав людини або службовий підрозділ чи спеціальний представник для здійснення контролю за забезпеченням конституційного права на інформацію у межах апарату уповноваженого з прав людини (Швеція, Данія, Бельгія, Фінляндія, Австрія, Нідерланди, Польща тощо);

4) орган контролю, який формально створюється при уряді або парламенті, але до його складу входять представники законодавчої, виконавчої, судової гілки влади, представники від громадськості та органів місцевого самоврядування (Франція, Португалія тощо) [26].

Поширеною практикою у багатьох зарубіжних країнах, яка видається найбільш демократичною, є створення та діяльність омбудсменів. До сфери повноважень омбудсмена віднесено нагляд за діяльністю органів влади щодо забезпечення реалізації права на доступ до інформації. Більшість омбудсменів наділені правом пропонувати парламенту скасувати, внести зміни до чинного та прийняти нові закони у цій сфері. Окрім того, у багатьох країнах омбудсмени виступають квазі судовими органами, які розглядають скарги осіб про порушення їхніх прав на доступ до інформації, та приймають відповідні рішення, які мають обов'язковий характер. Достатньо ефективною є діяльність такого

органу у Словенії, з моменту створення якого фактично зникла потреба у громадян звертатися до суду з питань порушення права на доступ до інформації [26].

Таким чином, скорочення бюрократичних процедур, їх полегшення та зменшення вартості ведення справ з урядом в ключовим питанням як для органів державної влади, так і для бізнесменів. Поняття «відкриті дані» має широкий спектр варіацій у тлумаченні різних країн. Для узагальнення, «відкриті дані» можна визначити – як інформація, яка створюється в процесі діяльності органів публічної влади і знаходиться у відкритому доступі для населення.

Нормативно – правова база для організації роботи з відкритими даними в Україні пройшла свій етап становлення і еволюції, оскільки з часом прийняття актів, до них вносились зміни на фоні інформаційної еволюції країни.

Отже, наша країна вже набула певного досвіду на шляху запровадження відкритих даних. Так, уже з'явилися перші елементи інтерактивного спілкування громади, влади і бізнесу; створюються інформаційні служби органів державної влади, які надають відповіді на запити громадян та бізнесу; здійснюється передача через Інтернет довідок, договорів тощо; оприлюднюються нормативно – правові акти, організаційні заходи; здійснюється передача звітності до органів державної влади й органів місцевого самоврядування. У великих містах громадяни вже давно стали постійними користувачами та споживачами інформації й інформаційних послуг. Особливо широке використання сервісів, що надають у реальному часі інформацію щодо ситуації на дорогах, про найближчі заклади охорони здоров'я, культури та відпочинку, мережі громадського харчування, об'єкти соціального забезпечення, житлово – комунального господарства, тощо.

На основі вивченого у п. 1.3. зарубіжного досвіду можна констатувати те, що принципи відкритості, прозорості, гласності в країнах зарубіжжю формувалися ще в попередніх століттях, тому Україні, яка з проголошенням незалежності розпочала цей шлях, необхідно переймати досвід зарубіжних країн.

Подальші дослідження проаналізованої проблеми можуть бути спрямовані на розроблення теоретичних і практичних механізмів застосування інструментів інформаційно – комунікаційних технологій та механізмів публічних даних в розробленні й запровадженні принципів відкритості інформації про свою діяльність у роботі органів публічної влади.

РОЗДІЛ 2

РОБОТА З ВІДКРИТИМИ ДАНИМИ В ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА В ДЕРЖАВНІЙ ПОДАТКОВІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

2.1. Механізм реалізації прав громадян на отримання публічної інформації в ДПС України та її територіальних органах

Перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, закріплених за ДПС становить 46 наборів даних. З них визначено 6 наборів даних за Головним управлінням ДПС у Полтавській області (ГУ ДПС) у сервісі «Відкриті дані» на субсайтах офіційного веб – порталу ДПС та Єдиному державному веб – порталі відкритих даних.

З метою виконання вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» [68] та постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають у формі відкритих даних» [75] ДПС здійснила реєстрацію, як розпорядника інформації, на Порталі відкритих даних Єдиного державного вебпорталу відкритих даних (data.gov.ua) [56].

Набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних з питань державної податкової політики, оприлюднюються та оновлюються на вказаному порталі, а також на головній сторінці у банері «Відкриті дані» офіційного вебпорталу ДПС (tax.gov.ua) [23].

Кожний із наборів даних має свою періодичність оновлення на інформаційних ресурсах, а саме: щоденно; щотижня; щомісяця; щокварталу; щороку; протягом трьох робочих днів з моменту внесення таких змін.

Варто зазначити, що набори даних у формі відкритих даних, які оприлюднюються та оновлюються ДПС, можуть використовуватися не тільки громадськістю, але і органами державної влади, правоохоронними органами для здійснення своїх повноважень.

Таким чином ДПС оприлюднює та здійснює подальше оновлення 46 основних наборів даних у формі відкритих даних [44].

Таблиця 2.1

Перелік наборів даних, які здійснює оприлюднення ДПС

№	Заголовок набору даних	Портал відкритих даних
1	Реєстр платників податку на додану вартість	https://data.gov.ua/dataset/4c65d66d-1923-4682-980a-9c11ce7ffdfc
2	Інформація про анулювання реєстрації платників податку на додану вартість	https://data.gov.ua/dataset/46ec7001-f492-4af8-8cae-00ba5e5537ce
3	Державний реєстр реєстраторів розрахункових операцій	https://data.gov.ua/dataset/8733e5b6-a46b-4c1d-bc94-bae88e83c859
4	Реєстр великих платників податків	https://data.gov.ua/dataset/7a4120e9-e1e1-44a8-a072-40f1e0056934
5	Реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову торгівлю спиртом коньячним (включаючи дистилати у вигляді головної і хвостової фракції) і плодовим на підставі ліцензії на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією	https://data.gov.ua/dataset/d36c0be9-0380-4c85-9dab-8722205f334a
6	Єдиний державний реєстр виробників спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів	https://data.gov.ua/dataset/5cb0cd73-215d-4d52-80fa-b84e59fa6025
7	Реєстр електронних форм податкових документів	https://data.gov.ua/dataset/9ea3566a-ce8e-47ca-bca1-8d2f625d1354
8	Єдиний реєстр суб'єктів господарювання, які можуть здійснювати реалізацію безхазяйного майна та майна, що переходить у власність держави	https://data.gov.ua/dataset/5d21535d-2922-4541-9b01-acd990bb274d
9	Єдиний державний реєстр обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок	https://data.gov.ua/dataset/9e540c53-207b-47fe-b262-06d5929288c1
10	Довідники податкових пільг, що є втратами доходів бюджету, та інших податкових пільг	https://data.gov.ua/dataset/a54d668f-cdde-47fe-8ec8-8cca527cbd04

Продовження таблиці 2.1.

11	Перелік типів об'єктів оподаткування	https://data.gov.ua/dataset/d1cbfe75-be86-4d2e-a536-c37d1fd92e5b
12	Інформація про обсяги відшкодування податку на додану вартість з державного бюджету	https://data.gov.ua/dataset/0544d36a-c9da-4aac-be5d-5b88e08078fb
13	Інформація про надходження податків і зборів	https://data.gov.ua/dataset/cd1ec4c7-2771-4aed-9bd5-1482191c0fe1
14	Інформація про нарахування податків і зборів	https://data.gov.ua/dataset/b766252a-2706-423c-af1e-20f8a8feaad8
15	Інформація про суб'єктів господарювання, які мають податковий борг	https://data.gov.ua/dataset/0e347d45-4db5-44ee-a14a-533d7cf17d7b
16	Інформація про надходження коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	https://data.gov.ua/dataset/c2691a5d-d2a1-4466-9524-52d5a4f35f46
17	Показники контрольної роботи	https://data.gov.ua/dataset/c45c9027-f937-4bce-a06a-7acad636b087
18	Перелік територіальних органів ДПС, із зазначенням адрес їх місць розташування	https://data.gov.ua/dataset/perelik-teritorialnih-organiv-dps-iz-zaznachennyam-adres-ih-mists-roztashuvannya-
19	Єдиний державний реєстр місць зберігання	https://data.gov.ua/dataset/ef1cc96c-a0c4-4af2-8dc2-1919d0cb74d7
20	Інформація про суми переplat за податковими зобов'язаннями, в цілому та в розрізі основних податків	https://data.gov.ua/dataset/informatsiya-pro-sumi-pereplat-za-podatkovimi-zobov'yazannyami-v-tsilomu-ta-v-rozrizi-osnovnih-podatk
21	Інформація про щомісячні надходження податків і зборів (за видами згідно з кодом бюджетної класифікації, у галузевому та регіональному розрізі)	https://data.gov.ua/dataset/2af5799b-8555-4eb7-ae43-e8dc56c7d303
22	Інформація про щомісячні відомості про надані відстрочення (розстрочення) сплати податкових зобов'язань, списання податкового боргу (за видами податків та зборів та за окремими платниками податків)	https://data.gov.ua/dataset/701faccf-cf17-42a1-afe9-ebe4206cff4a

Продовження таблиці 2.1

23	Інформація про кварталні відомості про втрати бюджету від надання податкових пільг (за видами податків та зборів)	https://data.gov.ua/dataset/84029d93-8c6c-496e-9143-0841dcd89c47
24	Інформація про кількість проведених планових/позапланових перевірок та їх результати	https://data.gov.ua/dataset/22acd085-def2-44fd-a309-f66d8ab05709
25	Інформація про суми донарахувань за актами перевірок	https://data.gov.ua/dataset/f5a341e5-f571-4380-af70-bc741929066c
26	Реєстр платників єдиного податку	https://data.gov.ua/dataset/198185ea-44d6-48f0-877c-44251c413f64
27	Реєстр неприбуткових установ та організацій	https://data.gov.ua/dataset/2888f31a-9a0d-4c77-b570-0895753fa9cb
28	Реєстр платників акцизного податку з реалізації пального та спирту етилового	https://data.gov.ua/dataset/08607f4c-b3f1-4b2f-8dbc-cd5866e5e60c
29	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю спиртом	https://data.gov.ua/dataset/ac16f415-a60d-408b-b0e5-902d2ebee579
30	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю алкогольними напоями, крім сидру та перрі (без додавання спирту)	https://data.gov.ua/dataset/4c3c066c-5333-4ea7-86f2-e7eebea4dbac
31	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю алкогольними напоями - сидром та перрі (без додавання спирту)	https://data.gov.ua/dataset/5dfdb467-1b33-4003-ab79-169367f87576
32	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю алкогольними напоями, виключно пивом для виробників пива з обсягом виробництва до 3000 гектолітрів на рік	https://data.gov.ua/dataset/5c19fe03-fe99-457b-9051-8d280e68172b
33	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на оптову торгівлю тютюновими виробами	https://data.gov.ua/dataset/367b781a-ebd8-4dcb-b133-3d69c1558763
34	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями	https://data.gov.ua/dataset/e7e5edfd-f7b6-4aaa-a02d-feba084021e7

Продовження таблиці 2.1

35	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на роздрібну торгівлю сидром та перрі (без додання спирту)	https://data.gov.ua/dataset/87ed18a7-c4ef-4ed7-87d1-8cd06ca21db7
36	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на роздрібну торгівлю тютюновими виробами	https://data.gov.ua/dataset/295e8687-056a-4195-bbba-4a538489e728
37	Кількість зареєстрованих підприємців - платників єдиного податку із розподілом за групами, тис. осіб	https://data.gov.ua/dataset/45663fd4-f766-4d2b-8140-399d01e28ec4
38	Інформація про сплату екологічного податку суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання, які є платниками рентної плати за користування надрами	https://data.gov.ua/dataset/cd864adb-5d78-4b74-83c8-dbdea8513517
39	Єдиний державний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на право виробництва, зберігання, оптової та роздрібною торгівлі пальним, та місць виробництва, зберігання, оптової та роздрібною торгівлі пальним	https://data.gov.ua/dataset/yediniy-derzhavniy-reiestr-subiektiv-gospodaryuvannya-yaki-otrimali-litsenzii-na-pravo-virobnitstva

(розроблено автором на основі [44])

Новий набір розміщено відповідно до п.5 Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» [75]. ДПС на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 і від 30 листопада 2016 р. № 867» [67], яка набрала чинності 28.04.2021, оприлюднила 5 нових наборів даних на Порталі відкритих даних та вебпорталі ДПС:

Таблиця 2.2

Перелік наборів даних, які здійснює оприлюднення ДПС

№	Заголовок набору даних	Портал відкритих даних
1	Фінансова звітність (звіт про фінансовий стан (баланс) та звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати), подані як додаток до звітної (звітної нової) податкової звітності за річний податковий (звітний) період відповідно до пункту 46.2 статті 46 Податкового кодексу України	https://data.gov.ua/dataset/24069422-5825-41f6-81f7-89567e5e2ac9
2	Реєстр отримувачів бюджетної дотації	https://data.gov.ua/dataset/9755f3b0-1db0-4edf-b76c-456a62a727f9
3	Перелік транспортних засобів, що переміщують пальне або спирт етиловий	https://data.gov.ua/dataset/cd56bd06-7209-4f55-9e0d-600ab5d2b1fa
4	Реєстр заяв про розстрочення, відстрочення грошового зобов'язання чи податкового боргу	https://data.gov.ua/dataset/6d7a0f6b-3ff5-4f6f-be0f-437e66081719
5	Інформація про платників, які мають борг (недоїмку) із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	https://data.gov.ua/dataset/8e7a4472-a010-4656-bfe9-60959ba5209d

(розроблено автором на основі [44])

ДПС підтверджує свою відкритість, зокрема, шляхом оприлюднення нових наборів даних, якими користується значна кількість громадськості для службових та/або власних цілей.

ДПС, не зупиняючись виключно на наборах даних, які закріплені постановою, за власною ініціативою оприлюднила 2 нових набори даних у формі відкритих даних:

Таблиця 2.3

Перелік наборів даних, які здійснює оприлюднення ДПС

№	Заголовок набору даних	Портал відкритих даних
1	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на право роздрібної торгівлі рідин, що використовуються в електронних сигаретах	https://data.gov.ua/dataset/2c33b2b3-e767-4827-b9c7-ea2db5a3f952
2	Ліцензійний реєстр виданих ліцензій на право оптової торгівлі рідин, що використовуються в електронних сигаретах	https://data.gov.ua/dataset/63b8e493-3ef9-418c-88d6-7e89a7abc997

(розроблено автором на основі [44])

У наборах даних міститься інформація про видані ліцензії суб'єктам господарювання, які отримали ліцензії на право здійснення роздрібної, оптової торгівлі рідин, що використовуються в електронних сигаретах, із зазначенням органу ліцензування, назви суб'єкта господарювання, номеру ліцензії, терміну дії ліцензії.

Враховуючи вище викладену інформацію, наразі ДПС оприлюднено та здійснюється постійне оновлення 46 наборів даних у формі відкритих даних, які закріплені за Службою відповідно до вказаної постанови [67].

З метою популяризації наборів даних у формі відкритих ДПС оприлюднює відповідні повідомлення на веб - порталі ДПС та на сторінках Служби у соціальних мережах.

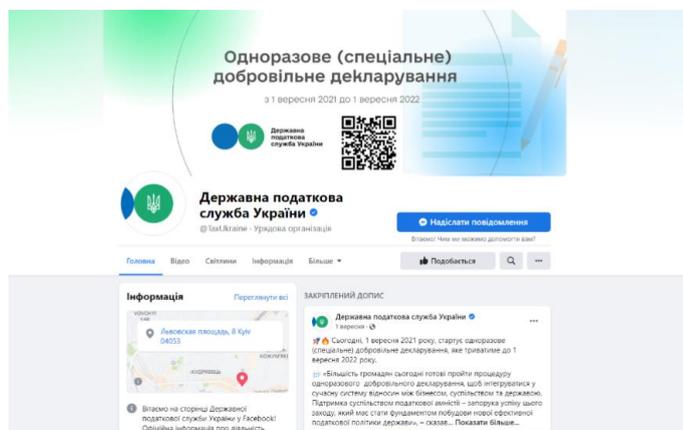

Рис. 2.1 – Офіційна сторінка ДПС у соціальні мережі Facebook

(скріншот [44])

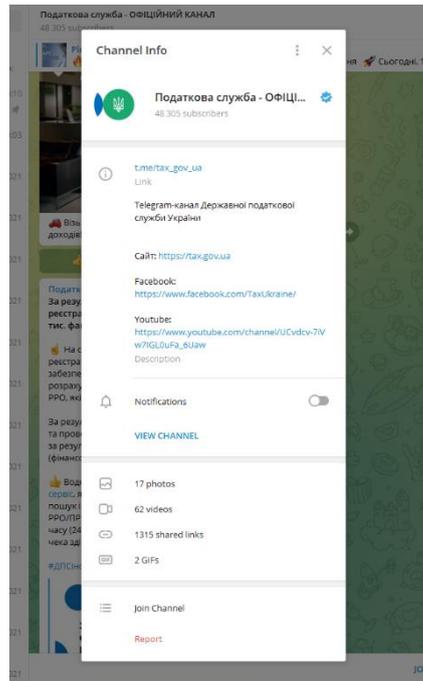

Рис. 2.2 – Офіційна сторінка ДПС телеграм - канал (скріншот [44])

Також, для зручності користувачів відкритих даних ДПС створено на вебпорталі ДПС рубрику «Інформаційні повідомлення про відкриті дані» у розділі «Для громадськості» - «Публічна інформація» [23].

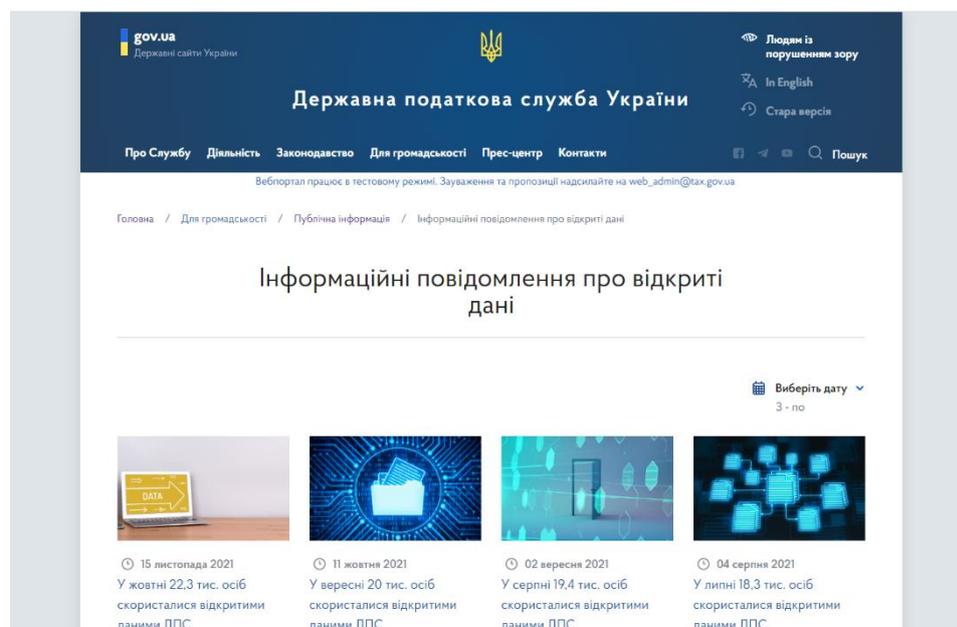

Рис. 2.3 – Офіційна веб - сторінка ДПС у мережі Інтернет (скріншот [44])

У зазначеній рубриці розміщуватимуться всі інформаційні повідомлення з питань відкритих даних, що дозволить користувачам вебпорталу ДПС здійснювати пошук інформаційних повідомлень з вказаної тематики з відображенням історичних даних, зокрема, повідомлень, які були оприлюднені декілька місяців тому або у минулих роках.

У сервісі «Відкриті дані» ГУ ДПС опубліковані такі набори даних:

1. Інформація із системи обліку публічною інформацією;
2. Звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію;
3. Реєстр наборів даних, що перебувають у володінні розпорядника інформації;
4. Наказ про визначення відповідальних осіб, які заповнюють та подають паспорт набору даних, структуру набору даних та са набір даних на Єдиному державному веб - порталі відкритих даних;
5. Інформація про організаційну структуру розпорядника інформації ГУ ДПС у Полтавській області;
6. Перелік адміністративних послуг, інформаційні картки адміністративних послуг та бланки заяв, необхідних для звернення щодо надання адміністративних послуг Головного управління ДПС у Полтавській області [55].

ГУ ДПС у своїй роботі з відкритими даними керується такими внутрішніми нормативними актами:

- Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах» [77];
- Про затвердження Порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної податкової служби при складанні, поданні та опрацюванні запитів на отримання публічної інформації та Форми для подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної податкової служби: наказ Міністерства фінансів України [76];

- Наказ ГУ ДПС у Полтавській області «Про затвердження Положення про Систему обліку публічної інформації в Головному управлінні ДПС у Полтавській області» [73];

- Наказ ДПС України «Про затвердження Положення про здійснення системного автоматизованого контролю за розглядом звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації в органах Державної податкової служби України» [74].

16.10.2020 набрав чинності наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах» [77].

Зазначеним Наказом затверджується:

- порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах;
- порядок приймання, попереднього опрацювання та реєстрації вхідних документів (порядок формування складової частини вхідного реєстраційного індексу документа (пункт 10 розділу II Наказу) за зверненнями громадян та надсилання вихідних документів заявникам, оформлення реквізитів вихідного документа (порядок формування складової частини вихідного реєстраційного індексу документа (пункт 5 розділу VI Наказу);
- порядок та строки розгляду звернень громадян;
- механізм формування справ та зберігання матеріалів за зверненнями громадян [77].

2.2. Розгляд організаційної структури органу. Діяльність сектору розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації

Організаційна структура – це один з основних елементів управління організацією. Вона характеризується розподілом цілей і завдань управління між підрозділами і службовцями організацій.

Компетенції, завдання та функції органів ДПС, що реалізуються через їх організаційну структуру, взаємовідносини між ними та окремими службами надають системі органів ДПС необхідної цілісності, чіткого підпорядкування та певної самостійності окремих елементів. Зазначене дає можливість ефективно діяти на основі єдиних правових норм, незважаючи на складні завдання, покладені на неї. Зазначені завдання обумовлюють і досить складну організаційну структуру.

ДПС України є централізованою системою, побудованою за принципом багаторівневої ієрархічної організації. Кожен рівень має свою специфіку, функції, а також особливості організаційного, матеріального, інформаційного та іншого забезпечення, необхідного для ефективної роботи в усіх напрямках службової діяльності.

ДПС України працює в форматі єдиної юридичної особи з 01.01.2021 року.

Головне управління ДПС у Полтавській області як відокремлений підрозділ Державної податкової служби (далі – ГУ ДПС) утворено згідно з наказом ДПС «Про утворення територіальних органів Державної податкової служби» [86] у зв'язку з ліквідацією Головного управління ДПС у Полтавській області згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання територіальних органів Державної податкової служби» [40] та наказом ДПС України «Про ліквідацію територіальних органів ДПС» [82].

ГУ ДПС у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Мінфіну, що належать до компетенції ДПС, наказами ДПС, дорученнями керівництва ДПС, іншими актами законодавства.

Структура ГУ ДПС на 2021 року затверджена наказом ГУ ДПС «Про введення в дію організаційної структури і штатного розпису ГУ ДПС» [65] та зміни введені наказом «Про введення в дію переліків змін до організаційної структури та штатного розпису ГУ ДПС» [66]. Чисельність ГУ ДПС у Полтавській області станом на 01.01.2021 року складала – 689 працівників.

Організаційно – розпорядче управління (далі – управління) ГУ ДПС є самостійним структурним підрозділом згідно з наказом ГУ ДПС «Про затвердження положень про структурні підрозділи ГУ ДПС» [70].

Відповідно до Положення про організаційно - розпорядче управління до складу управління входять такі несамоствійні підрозділи [70]:

1. Відділ організації, планування роботи та контролю;
2. Відділ організації документування і роботи з документами;
3. Сектор організаційного супроводження;
4. Сектор розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації;
5. Відділ організації роботи у м. Полтаві;
6. Кременчуцький сектор організації роботи;
7. Гадяцький сектор організації роботи;
8. Лубенський сектор організації роботи;
9. Миргородський сектор організації роботи.

Рис. 2.4 – Організаційна структура організаційно – розпорядчого управління Головного управління ДПС у Полтавській області (розроблено автором на основі [70])

Серед вище перерахованих пропонуємо звернути увагу на діяльність саме сектору розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації.

Основними завданнями і функціями сектору відповідно до Положення є:

- організація роботи, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці, відповідно до законодавства в ГУ ДПС;
- організація сервісного обслуговування платників та діяльності Центрів обслуговування платників;
- організація особистого прийому громадян керівництвом ГУ ДПС посадовими особами структурних підрозділів ГУ ДПС;
- забезпечення доступу до публічної інформації [70]. (Рис. Б.1)

Безпосереднім обов'язковим завданням сектору є зберігання звернень громадян. Порядок зберігання звернень громадян та матеріалів щодо їх розгляду визначено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» [72] та наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах» [77].

Згідно з пунктом 8 постанови «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» пропозиції, заяви і скарги громадян після їх вирішення з усіма документами щодо їх розгляду і вирішення та примірником реєстраційно – контрольної форми мають бути повернуті посадовим особам чи підрозділу службового апарату, які ведуть діловодство за пропозиціями, заявами і скаргами, для централізованого формування справи, картотек, банку даних. Формування і зберігання справ у виконавців забороняється [72].

Відповідно до підпункту 1 пункту 1 розділу V наказу «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах» належне оформлення справ, своєчасну передачу до підрозділу із роботи зі зверненнями громадян матеріалів щодо розгляду звернень громадян та оригіналів звернень забезпечується керівником структурного підрозділу органу ДПС, що визначений головним виконавцем [77].

Контроль за правильністю оформлення, спрямуванням документів до справ, забезпеченням зберігання матеріалів звернень громадян, їх комплектністю покладається на підрозділ із роботи зі зверненнями громадян.

Згідно з підпунктом 3 пункту 2 розділу V наказу «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах» для збереження справ та реєстраційно - моніторингових карток підрозділ із роботи зі зверненнями громадян забезпечується приміщенням для доархівного зберігання документів або окремо виділеним місцем у загальному архівному приміщенні [77].

Таким чином, у ГУ ДПС внутрішнім нормативним актом, а саме: наказом закріплено у організаційній структурі окремий підрозділ несамостійний - сектор розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації, який безпосередньо координує роботу із наданням публічної інформації розпорядником якої є ГУ ДПС, що відповідає принципам оприлюднення відкритих даних.

2.3. Взаємодія структурних підрозділів при роботі з відкритими даними

Взаємодія структурних підрозділів регламентується наказом «Про затвердження Порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної податкової служби при складанні, поданні та опрацюванні запитів на отримання публічної інформації та Форми для подання

запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної податкової служби» [76] , в якому затверджено Порядок організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної податкової служби при складанні, поданні та опрацюванні запитів на отримання публічної інформації.

Цей Порядок визначає механізм взаємодії між структурними підрозділами Державної податкової служби України та її територіальних органів (далі - територіальні органи ДПС) під час процедури приймання, опрацювання, реєстрації, розгляду та контролю за виконанням запитів на отримання публічної інформації фізичних, юридичних осіб, об'єднань громадян без статусу юридичної особи (далі - запитувачі), а також надання інформації, яку отримують чи створюють ДПС та територіальні органи ДПС у процесі здійснення своїх повноважень або якою володіють [76].

Реєстрацію запитів на інформацію відповідно до вимог законодавства, організацію та координацію роботи з надання публічної інформації, в тому числі попереднє опрацювання, аналіз, систематизацію, консультації під час оформлення запитів на інформацію, а також системний автоматизований контроль за виконанням структурними підрозділами ДПС та територіальними органами ДПС запитів на інформацію згідно з вимогами Закону в ГУ ДПС у Полтавській області здійснює структурний підрозділ – сектор розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації , на який покладено функціональні обов'язки щодо організації діловодства за запитами на інформацію та доступу до публічної інформації (далі - Суб'єкт реєстрації та координації) [76].

Суб'єкт реєстрації та координації веде облік запитів на інформацію у Журналі обліку запитів на отримання публічної інформації, за формою, наведеною у додатку до цього Порядку. Зазначений Журнал може вестися як у паперовому, так і в електронному вигляді [76].

Після реєстрації та накладення резолюції документ передається до структурного підрозділу, відповідального за його виконання, для підготовки відповіді у порядку і строки, визначені законодавством України [76].

Керівники структурних підрозділів органів ДПС після одержання запитів на інформацію у той самий день визначають посадових осіб, відповідальних за надання інформації, та забезпечують належний контроль за виконанням запитів [76].

Якість і своєчасність підготовки відповідей на запити на інформацію забезпечують керівники структурних підрозділів органів ДПС, яким доручено їх виконання [76].

У разі надходження запиту на інформацію до структурного підрозділу відповідного органу ДПС, який не володіє запитуваною інформацією, передача такого запиту до структурного підрозділу, який володіє зазначеною інформацією, здійснюється в одноденний строк з дня його отримання через Суб'єкта реєстрації та координації, який вносить відповідні зміни до реєстраційно – моніторингової картки в СЕД та готує проект резолюції на підставі листа або усного повідомлення, в яких обов'язково зазначається структурний підрозділ, що володіє запитуваною інформацією, або згоди керівника структурного підрозділу органу ДПС, який приймає до опрацювання запит на інформацію як головний виконавець [76].

У разі надходження запиту на інформацію, якою володіють два або більше структурних підрозділи(ів) відповідного органу ДПС, відповідальним виконавцем такого запиту є посадова особа, яка визначається у переліку резолюції першою. При цьому підготовка запитуваної інформації у структурних підрозділах відповідного органу ДПС, що є співвиконавцями запиту на інформацію, та її надання відповідальному виконавцю здійснюються протягом двох робочих днів листом за підписом уповноваженої відповідно до законодавства посадової особи відповідного органу ДПС [76].

Проекти листів – відповідей на запити на інформацію, які готують структурні підрозділи відповідного органу ДПС, в обов'язковому порядку погоджуються із Суб'єктом реєстрації та координації у частині дотримання вимог Закону [76].

Уповноважені відповідно до законодавства посадові особи відповідного органу ДПС забезпечують першочергове підписання листів – відповідей за результатами розгляду запитів на інформацію [76].

Реєстрація відповідей на запит на інформацію в СЕД та відправлення надалі засобами поштового зв'язку через службу діловодства та/або засобами електронної пошти здійснюється підрозділом, на якого покладено в установленому порядку функціональні повноваження щодо реєстрації вихідних документів з питань розгляду запитів на інформацію (далі – підрозділ з питань реєстрації вихідних документів) [76].

Підрозділом з питань реєстрації вихідних документів забезпечується сканування документів та додавання їх у СЕД з усіма додатками [76].

Опрацювання документів для відправлення засобами поштового зв'язку через службу діловодства та засобами електронної пошти, а також за допомогою СЕВ здійснюється підрозділом з питань реєстрації вихідних документів [76].

Вихідний документ опрацьовується в СЕД у день його надходження від виконавців вихідних документів або не пізніше наступного робочого дня у картотеці Вихідні: ДПС_ЗПІ працівниками підрозділу з питань реєстрації вихідних документів [76].

Надсилання або передача вихідних документів запитувачу без їх реєстрації в СЕД не допускається [76].

Під час приймання від виконавців вихідних документів працівники підрозділу з питань реєстрації вихідних документів зобов'язані перевірити [76]:

- наявність загального бланка органу ДПС для створення документів;
- правильність зазначення відомостей про адресата (прізвище, власне ім'я особи, найменування юридичної особи);
- правильність зазначення адреси (поштова адреса та/або електронна пошта);
- наявність на документі відмітки про додатки та їх відповідність заявленому складу;

- наявність підпису посадової особи на документі;
- наявність конверта із правильно заповненими усіма реквізитами (у разі надсилання засобами поштового зв'язку).

Документи, оформлені з порушенням вказаних вимог, зазначеними підрозділами не приймаються і повертаються виконавцю [76].

Працівники підрозділу з питань реєстрації вихідних документів після завершення реєстрації вихідного документа здійснюють формування та передачу таких документів згідно з реєстрами до служби діловодства у години прийому, визначені в органі ДПС, для поштових відправлень від виконавців з метою подальшого централізованого відправлення документів засобами поштового зв'язку відповідно до Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку» [78].

2.4. Аналіз статистичних даних сформованих Державною податковою службою України та Головним управлінням ДПС у Полтавській області на запити/звернення громадян

За результатами проведеного огляду працівниками ДПС виявлено, що у січні – червні 2021 року 121,8 тис. осіб скористалися розділом «Відкриті дані» ДПС на офіційному веб – порталі податкової служби. Вони здійснили перегляд (завантаження) наборів даних у формі відкритих даних, які оприлюднюються на офіційному вебпорталі ДПС [44].

За I півріччя 8 наборів даних, по яких найбільше здійснено переглядів.

З регіонів України найбільший перегляд наборів даних здійснювався користувачами з м. Києва, Харківської, Львівської, Дніпропетровської, Київської, Одеської, Запорізької, Чернігівської та Полтавської областей.

Серед зарубіжних країн, з яких найбільше здійснювався користувачами перегляд наборів даних, – Королівство Нідерландів, Федеративна Республіка Німеччина, Сполучені Штати Америки, Королівство Бельгія та Ірландія [44].

Найбільша кількість переглядів
відкритих даних за I півріччя 2021 року

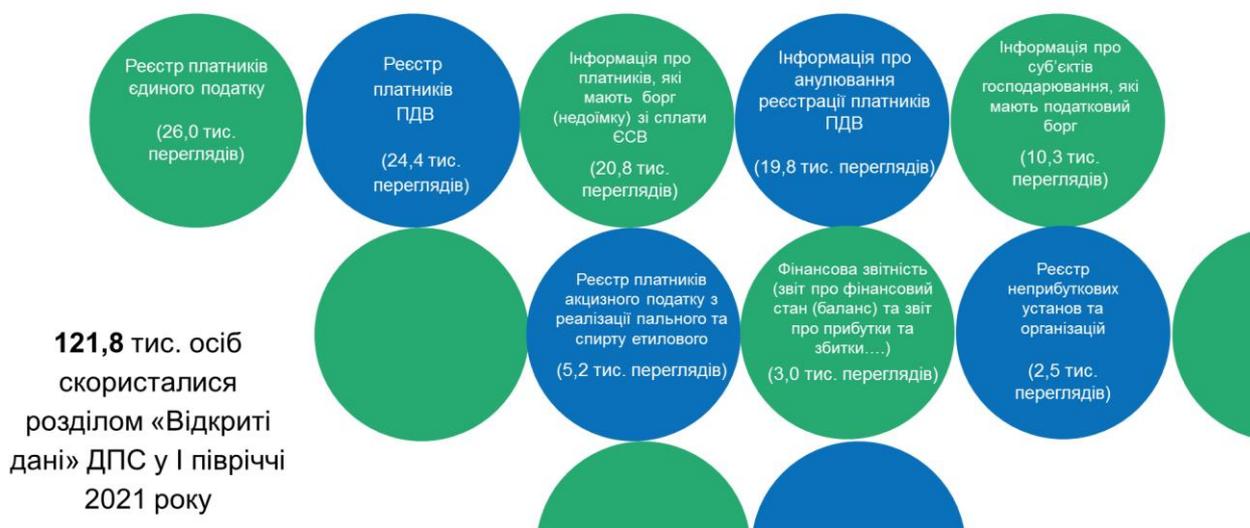

Рис. 2.5 – Перелік наборів даних, які оприлюднює ДПС
(скріншот [44])

За період з 01.01.2021 по 30.09.2021 до Державної податкової служби України надійшло 1908 запитів на отримання публічної інформації. (Рис. Г.1)

Щодо інформації про стан розгляду звернень громадян Головним управлінням ДПС у Полтавській області протягом січня - вересня 2021 року, то з початку 2021 року до Головного управління ДПС у Полтавській області (далі – ГУ ДПС) надійшло 303 звернення від громадян, з них: 301 заява (99,3 відс.) та 2 скарги (0,7 відс.) [55].

Впродовж 2021 року до Головного управління ДПС у Полтавській області найчастіше запитувачі зверталися із запитом щодо надання [55]:

- контрольної-перевірочної роботи 56 (18,5 відс.),
- місцевих податків 33 (11 відс.),
- інформування про ухилення від сплати податків 61 (20,13 відс.),
- загальнодержавних податків 29 (9,6 відс.),
- відмови від реєстраційних номерів облікових карток платників податків 27 (8,9 відс.),
- реєстрація і облік платників податків 44 (14,5 відс.),

- консультації з податкового законодавства 11 (3,6 відс.),
- реструктуризації податкового боргу 12 (4 відс.),
- єдиного соціального внеску 17 (5,6 відс.) .

На всі звернення відповіді надані своєчасно в терміни, передбачені чинним законодавством.

Протягом січня - вересня 2021 року громадянами надіслано 2 (0,6 відс.) скарги, на дії, бездіяльність посадових осіб, які не підтвердилися [55].

Громадянами було надіслано 4 (1,3 відс.) - повторні звернення, 4 (1,3 відс.) - неодноразові звернення та 5 (1, 6 відс) - колективних звернень.

Аналізуючи структуру звернень за соціальним станом заявників, слід зазначити що надходили звернення від пенсіонерів - 10 (2,7 відс.), від робітників - 2 (0,5 відс.), від безробітного - 1 звернення (0,3 відс.) та 290 (96,5 відс.) заявників соціальний стан не зазначили [55].

За категоріями авторів звернулись 5 - інвалідів II групи, 1 - інвалід III групи 1 - ветеран праці, 2 - учасника бойових дій, 1 ветеран військової служби, 1 - одинока мати та 292 (96 відс.) заявників категорії яких не визначені.

За результатами розгляду 51 звернення вирішено позитивно, на 204 надано вичерпні роз'яснення, 10 повернуто авторові відповідно до ст. 5 Закону України „Про звернення громадян”, 1 - відмовлено у задоволенні, 6 - були переслані за належністю (ст.7 Закону України „Про звернення громадян”), 7 - звернень не підлягали розгляду (анонімні), решта (24) знаходиться на виконанні [55].

Таблиця 2.4

Аналіз розгляду звернень громадян за січень – вересень 2021 року

	Характеристика звернень		Кількість звернень громадян за звітний період
1	2	3	4
2	Усього надійшло звернень		303
3		контрольно-перевірочної роботи	56

		Продовження таблиці 2.4		
4	Питання, які цікавили в зверненнях	місцевих податків	33	
5		інформування про ухилення від сплати податків	61	
6		загальнодержавних податків	29	
7		відмови від реєстраційних номерів облікових карток платників податків	27	
8		реєстрація і облік платників податків	44	
9		консультації з податкового законодавства	11	
10		реструктуризації податкового	12	
11		єдиного соціального внеску	17	
12		Усього за надходженням		303
13		За видами	Пропозиція (зауваження)	0
14			Заява	301
15	скарга		2	
16	Усього		303	
17	За ознакою надходження	Первинне		
18		Вторинне	4	
19		Дублетне		
20		Неодноразове	4	
21		масове	5	
22	Усього		303	
23	За категоріями авторів звернень	Особа з інвалідністю II групи	5	
24		Особа з інвалідністю III групи	1	
25		ветеран праці	1	
26		учасник бойових дій	2	
27		ветеран військової служби	1	
28		одинокі мати	1	
29		Не визначено	292	
30	Усього		303	
31	За соціальним станом авторів звернень	пенсіонер	10	
32		робітник	2	
33		безробітний	1	
34		Не зазначено	290	
35	Усього		303	
36		позитивно	51	
37		надано вичерпні роз'яснення	204	
38		повернуто авторів відповідно до ст. 5 Закону України „Про звернення громадян”	10	

		Продовження таблиці 2.4	
39	За результатами розгляду	відмовлено у задоволенні	1
40		були переслані за належністю (ст.7 Закону України „Про звернення громадян”)	6
41		звернень не підлягали розгляду (анонімні)	7
42		знаходиться на виконанні	24

(розроблено автором на основі [55])

Таким чином, стан розгляду звернень громадян знаходиться на постійному контролі у керівництва ГУ ДПС. Під час розгляду звернень громадян та запитів вживаються заходи щодо кваліфікованого, неупередженого, об'єктивного і своєчасного вирішення порушених питань, задоволення законних вимог заявників, реального поновлення порушених конституційних прав та запобігання у подальшому допущених порушень

Щодо запитів на публічну інформацію, то за січень – вересень 2021 року до ГУ ДПС у Полтавській області надійшло 104 запити на публічну інформацію, з яких [42]:

1. Від фізичних осіб – 80 (77 %)
2. Від юридичних осіб – 15 (14 %)
3. Від об'єднань громадян – 9 (9 %)

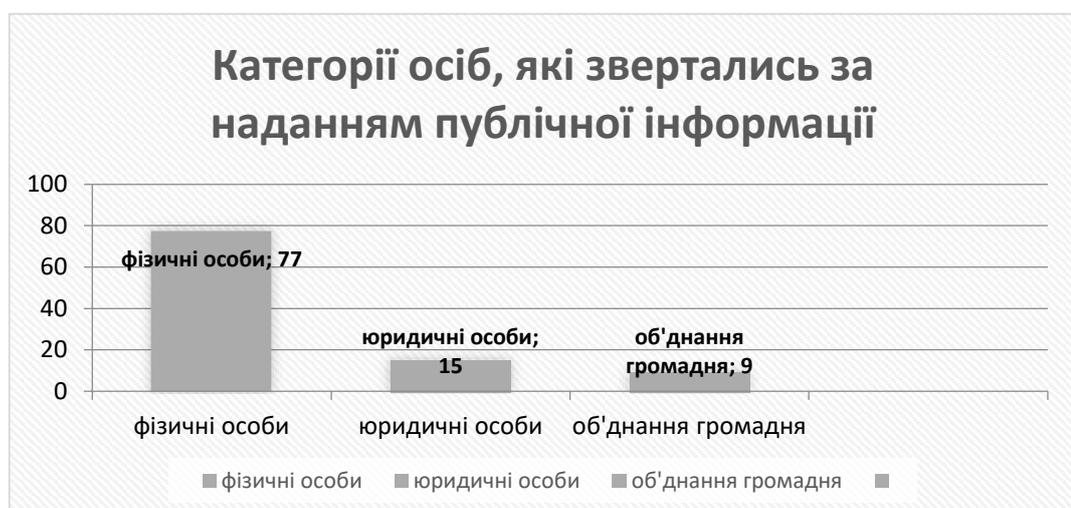

Рис. 2.6 – Категорії осіб, які звертались за наданням публічної інформації
(розроблено автором на основі [42])

Відповідно до пункту 3 статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» 79 запитів на публічну інформацію задоволено або перенаправлено за належністю, 25 запитувачам було відмовлено.

Запитувачі зверталися з проханням надати інформацію щодо:

- документів, які знаходяться у володінні ГУ ДПС у Полтавській області;
- діяльності підприємств та фізичних осіб – підприємців;
- відомостей про третіх осіб.

Відповіді на запити були направлені на вказані поштові та електронні адреси.

Враховуючи вище викладене, можна зробити такі висновки:

— аналіз стану роботи зі зверненнями громадян показав, що питання, з якими найчастіше зверталися громадяни письмово протягом січня – вересня 2021 року, стосувались роз'яснень норм чинного податкового законодавства;

— основною причиною надходжень звернень від громадян є постійні зміни в законодавстві, окрім того, які обумовлені значною кількістю нерегульованих та проблемних питань у податковому законодавстві;

— під час аналізу кількості кореспонденції, яка надійшла на ГУ ДПС, виявлено, що у 3,8 разів чисельно переважають звернення громадян, а ніж запити на публічну інформацію;

— у державному органі наявні заходи та інструменти, спрямовані на впровадження принципів оприлюднення відкритих даних для можливості їх сталого використання суспільством, а саме: наявний внутрішньо – правовий акт – наказ «Про затвердження Порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної податкової служби при складанні, поданні та опрацюванні запитів на отримання публічної інформації та Форми для подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної податкової служби», який регулює порядок взаємодії структурних підрозділів при роботі з відкритими даними. Окрім того,

в установі визначено один структурний підрозділ, відповідальний за модерацію наборів даних в мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 3

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ

3.1. Досвід зарубіжних країн в організації та впровадженні доступу до відкритих даних

Створення відкритої влади – сьогодні є важливим завданням для більшості країн.

У сучасному суспільстві можна виокремити такі пріоритетні напрями забезпечення інформаційної відкритості: доступ до публічної інформації, розвиток політики е - урядування та відкритих даних [35].

Зважаючи на це, більш ніж дев'яносто країн світу за останні два десятиліття прийняли низку законів про забезпечення відкритості органів публічної влади, оскільки у них є абсолютне розуміння того, що право на доступ до інформації є невід'ємним правом людини і громадянина [35].

Серед зарубіжних держав, пропонуємо розпочати дослідження зі *Сполучених Штатів Америки*. Для забезпечення доступу до публічної інформації в Сполучених Штатах Америки створено Службу визначення місцезнаходження публічної інформації. Для заохочення приватного сектору до комерційного використання інформації, що знаходиться у володінні органів влади, прийнято Закон «Про скорочення паперової роботи» [87].

Важливим пунктом реалізації відкритого урядування у США стало підписання «Меморандуму щодо прозорості і відкритого урядування» [5], зокрема, відкриття публічних даних. Портал містить інструменти для інтерактивної взаємодії, що дозволяють відвідувачам ставити запитання онлайн, повідомляти про проблеми із користуванням порталом, надсилати свої коментарі та пропозиції, запити на набори даних, спілкуватись на тематичному форумі тощо.

На єдиному порталі відкритих даних США публікуються державні і недержавні дані. Перші перебувають у вільному і безкоштовному доступі.

Набори даних, що публікуються від імені інших осіб, можуть поширюватися на умовах ліцензії, інформація про яких повинна вказуватися в описі конкретного набору даних. У США відкриті дані не містять інформації, доступ до якої може бути обмежений законодавством про державну або іншу таємницю.

Рис. 3.1 – веб – сторінка відкритих даних США (скріншот [12])

У США сфера відкритих даних активно розвивається і є затребуваною суспільством, що ілюструється такими прикладами використання відкритих даних. Адміністрація м. Нью – Йорк проводить конкурси серед розроблених корисних додатків на основі відкритих даних. Наприклад, додаток “Work+” дає можливість у режимі реального часу відслідковувати райони міста, де найбільш комфортно працювати [16].

Ще одним прикладом реалізації інституційного забезпечення концепту відкритих даних може слугувати досвід *Великобританії*, яка вже чотири роки поспіль очолює рейтинг відкритих даних серед країн – лідерів.

Поряд з тим, органи публічної влади виконують два основні завдання: перше пов’язане з реалізацією права суспільства на отримання достовірної інформації щодо діяльності влади, друге – із побудовою іміджу органів

публічної влади та формуванням позитивної думки щодо їх роботи. Для цього створено систему підрозділів, що виконують функції управління новинами. Так, для зв'язків із громадськістю у Великобританії створено Комітет стратегічних комунікацій, до складу якого входять директори 12 регіональних відділів інформації, особисті секретарі кожного міністра та шість представників різних партій. Комітет стратегічних комунікацій вирішує, яку саме інформацію уряд повинен надати населенню. Щоранку через прес-секретаря прем'єр – міністра члени цього Комітету отримують інформацію з Комітету моніторингу ЗМІ, проводять аналіз громадських думок про діяльність уряду та вирішують, яким чином на це реагувати [17].

Ключовим елементом функціонування системи відкритих даних у Великобританії є Інститут відкритих даних (The Open Data Institute, The ODI), заснований винахідником Інтернету сером Тімом Бернерс-Лі та Найджелом Шадболтом, експертом з питань штучного інтелекту, який виступає за інноваційне використання відкритих даних [16]. Основними завданнями Інституту є поширення інноваційного використання відкритих даних у всьому світі. Інститут працює як із комерційними, так і з некомерційними компаніями та урядами з метою створення відкритої, надійної екосистеми даних, за допомогою якої люди зможуть приймати найкращі рішення та керувати будь-якими шкідливими впливами [16].

У 2013 році британський Прем'єр-міністр Девід Камерон поставив за мету зробити британський уряд «найбільш прозорим урядом у світі» [4]. Серед головних цілей Плану дій Великобританії із реалізації Хартії відкритих даних «Великої сімки» – утвердити позиції Великобританії як світового лідера із розвитку відкритих даних, а також зробити портал відкритих даних data.gov.uk провідним порталом відкритих державних даних у світі [4]. Зазначимо також, що перший із принципів Хартії відкритих даних «Великої сімки» – відкривати данні «за умовчанням» – був закріплений у «Білій книзі із відкритих даних», яка була прийнята британським урядом у 2012 році. Цим документом було також

запроваджено обов'язкове прийняття та публікування кожним міністерством стратегії розвитку відкритих даних [10].

Одним із головних зобов'язань, які містить ухвалений у 2013 році урядом Великобританії План дій із реалізації Хартії відкритих даних, є створення Національної інформаційної інфраструктури урядових даних [4]. Метою її створення є спрощення доступу до найважливіших державних даних, відкриття яких матиме значний економічний і соціальний вплив; покращення якості даних та забезпечення їх інтегрованих шляхом запровадження стандартів даних, а також покращення зручності використання даних, зокрема, шляхом надання доступу до відкритих даних через API [59].

Портал відкритих даних уряду Великобританії було запущено у 2010 р.

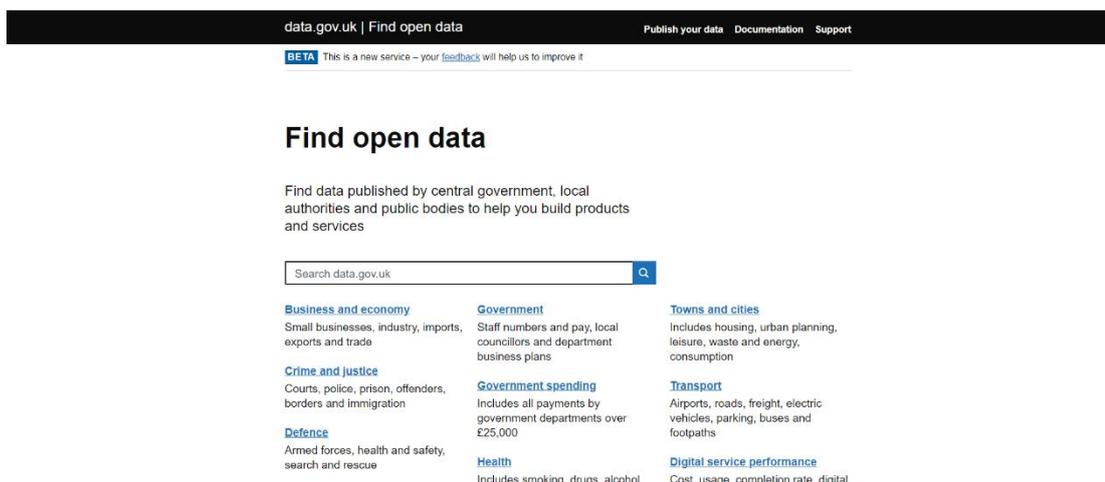

Рис. 3.2 – веб – сторінка відкритих даних Великобританії (скріншот [9])

Портал відкритих даних ЄС – data.europa.eu – є точкою доступу до публічних даних, опублікованих установами, агентствами та іншими органами ЄС.

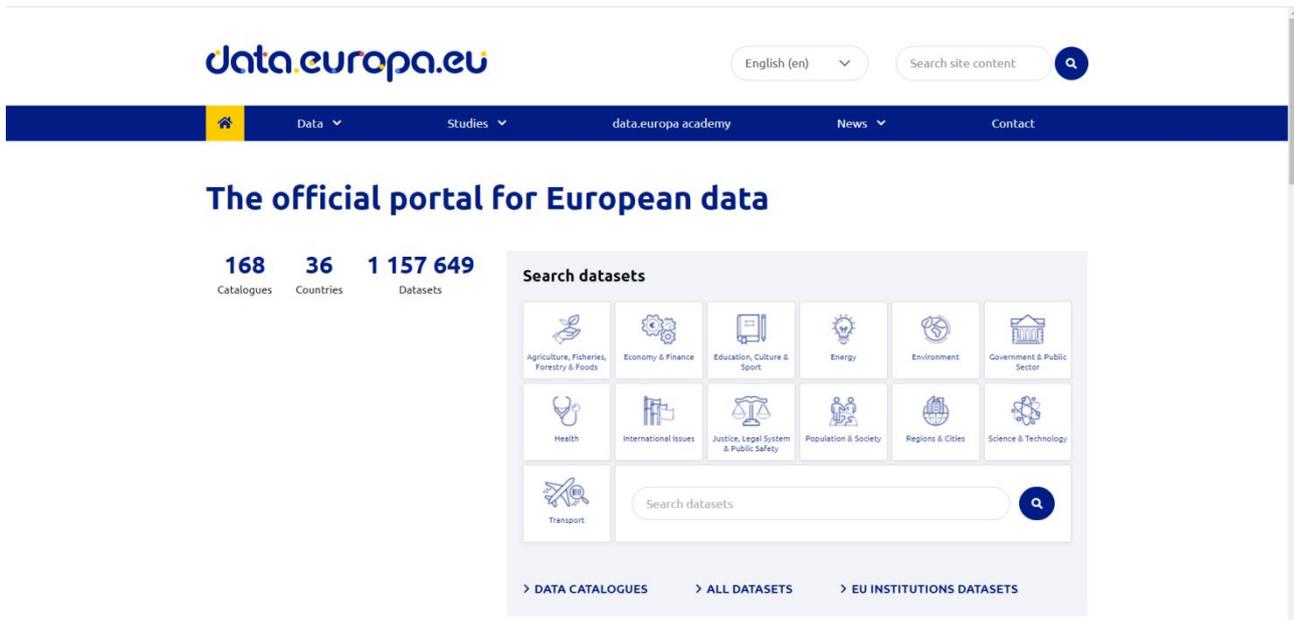

Рис. 3.3 – веб – сторінка відкритих даних ЄС
(скріншот [13])

Відкриті дані *Франції* публікуються на сайті - <https://www.data.gouv.fr/fr/>. На сайті публікують дані 3119 установ і організацій. data.gouv.fr є відкритою платформою для французьких публічних даних. У цьому сенсі він поєднує виробників і користувачів даних. Так, наприклад, можна прослідкувати данні по смертності з 1970 року по теперішній час або аналіз ринку нерухомості за період з 1800 - 2020 й прогнозами до 2050 року.

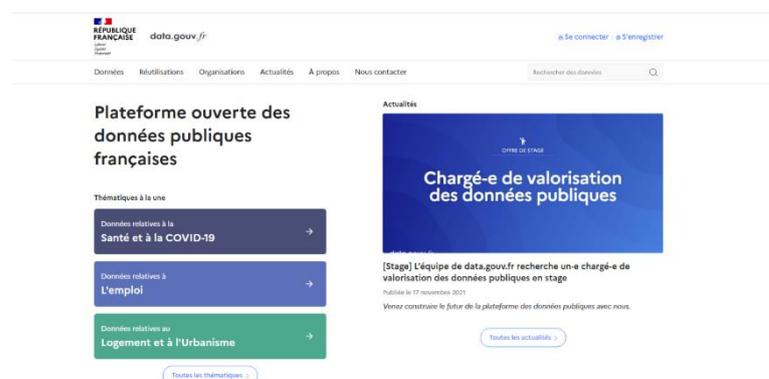

Рис. 3.4 – веб – сторінка відкритих даних Франції
(скріншот [25])

Данський сайт data.virk.dk – це єдиний портал, який надає всі бухгалтерські форми, звіти та варіанти подання документів від усіх державних органів Данії. Крім того, портал пропонує низку послуг, які державні органи можуть використовувати при розгортанні цифрових рішень на порталі [92].

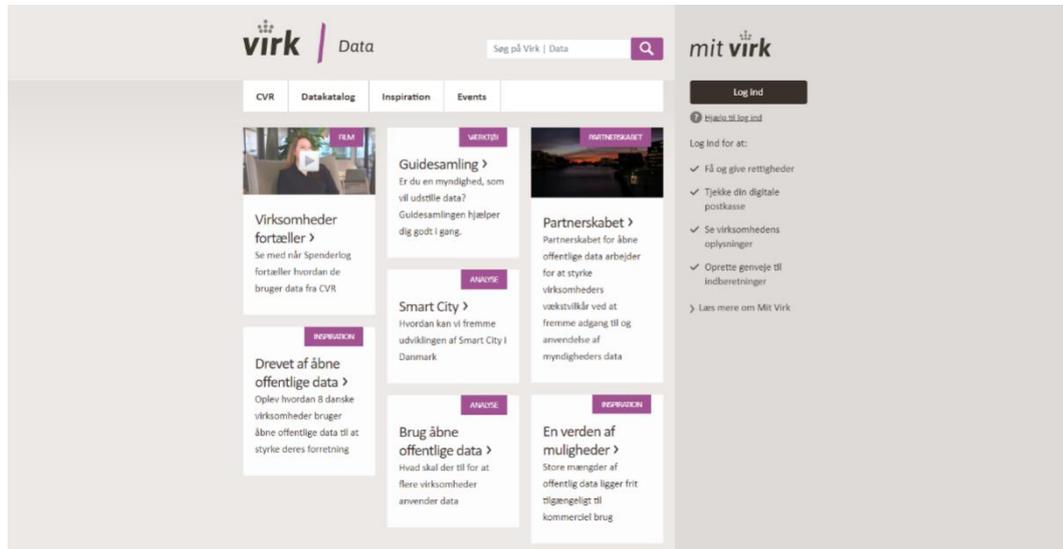

Рис. 3.5 – веб – сторінка відкритих даних Данії
(скріншот [22])

У *Стокгольмі* створено майданчик OpenGov50, що дозволяє на основі відкритої інформації розробляти та публікувати додатки для кращого орієнтування у міському середовищі. Наприклад, у місті створено доступний сервіс, завдяки якому можна знайти найближчу аптеку для придбання ліків за рецептом, виписаним лікарем [92].

Рис. 3.5 – веб – сторінка відкритих даних Стокгольма
(скріншот [24])

У Польщі ініціатором політики відкритих даних виступила група активістів – розробників. Польська історія відкритих даних почалася з міста Гданська – у 2014 році громадська організація ePaństwo почала впроваджувати систему відкритих даних в муніципалітеті [92]. До цього на місцевому рівні вже робилися спроби забезпечити населенню відкритий доступ до соціально значущої інформації. У Гданську розглядають відкриті дані як можливість зміцнити імідж міста, стати сучасним та інноваційним містом. Доступ до даних через спеціально розроблений веб - сайт *Otwarty 1* дозволяє жителям легко ознайомитися з роботою міської влади. Відкриті дані також надають можливість для більш активної участі в справах міста; полегшують впровадження нових соціальних та ділових ініціатив, заснованих на відкритих даних. Публікація міських даних через портал забезпечує цілодобовий прямий доступ до необхідної інформації, що значно знижує навантаження на обробку запитів на доступ до публічної інформації [92].

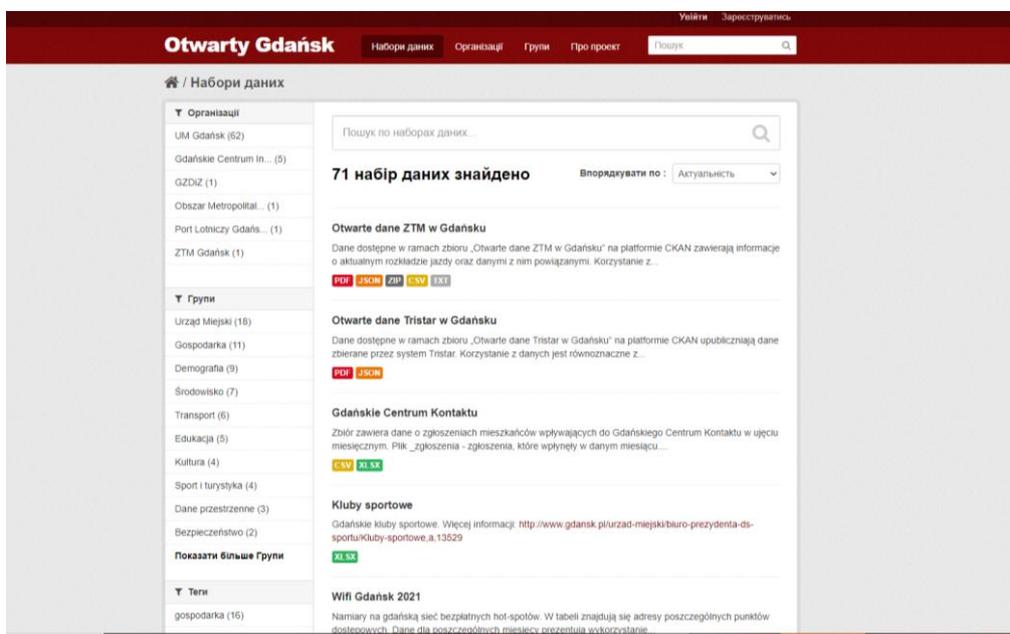

Рис. 3.6 – веб – сторінка відкритих даних Гданська
(скріншот [3])

У Молдові платформа, що надає вільний доступ до урядових даних, стартувала наприкінці 2011 року. На нинішньому етапі на порталі відкритих даних Молдови Date.gov.md⁵² опубліковано понад 900 наборів даних, згрупованих за категоріями і на підставі цих даних усі бажаючі, будь – то приватні компанії, некомерційні організації або фізичні особи, можуть розробляти свої власні програми та додатки, призначені для поліпшення якості життя громадян та розвитку бізнес середовища [92].

Таким чином, світовий досвід показує, що громадяни, які є учасниками проєктів на основі відкритих даних та отримують інформацію про існуючі проблеми в тій чи іншій сфері сприяють протидії корупції. Із використанням відкритих даних у громадян з'являється можливість отримувати якісні державні послуги, зокрема у сфері соціальної безпеки (актуальна статистика скоєння кримінальних та інших правопорушень; інформація щодо рівня екологічного забруднення; реєстри та характеристики об'єктів культури та культурної спадщини; реєстри по об'єктах у сфері охорони здоров'я й освіти, тощо).

Отримуючи інформацію про діяльність органів публічної влади, громадяни також можуть контролювати їх роботу, оскільки в інформаційні масиви включаються дані про те, де, коли, що сталося, які наслідки або результати були отримані. За всіма напрямками набори відкритих даних можуть нарощувати не тільки органи публічної влади та державні структури, а й волонтери і зацікавлені громадяни. Наприклад, громадяни можуть виправляти помилки, що стосуються їх персональних даних; додавати нову інформацію про події, що відбулись, або анонси подій за допомогою комп'ютерів, мобільних засобів зв'язку та іншої техніки.

3.2. Пропозиції по впровадженню та розвитку системи відкритих даних в Україні

Щодо розвитку відкритих даних в Україні, то можна констатувати, що першопочатковий етап впровадження електронних відкритих баз в Україна вже

успішно пройдений: прийнято нормативно – правову базу, впроваджено електронний документообіг, створено Єдиний портал державних послуг, тощо.

Проте, незважаючи на суттєві успіхи у сфері запровадження відкритих даних, є різні суб'єктивні та об'єктивні причини, що утруднюють процеси їх запровадження.

Міністерство цифрової трансформації України є державним органом, відповідальним за реалізацію політики Уряду щодо відкриття найбільш важливих для суспільства даних [61].

Уряд України визначив пріоритетом – стати світовим лідером за кількістю електронних адміністративних послуг. Для вирішення цієї проблеми в Україні стрімкими темпами формують законодавчу базу, створюють нові інституції, вводять різні он - лайн платформи.

Принцип відкритості як важлива передумова для утвердження демократії в діяльності органів державної влади. Значущим кроком у цьому напрямі стало запровадження трьох нових для України механізмів, що ґрунтуються на використанні низки електронних інструментів.

1. Електронні петиції. Відповідно до ст. 231 Закону України «Про звернення громадян» [80], громадяни можуть звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування з електронними петиціями через офіційний вебсайт органу, якому вони адресовані, або веб-сайт громадського об'єднання, що здійснює збір підписів на підтримку електронної петиції. В електронній петиції має бути викладено суть звернення, зазначено прізвище, ім'я, по батькові автора (ініціатора) електронної петиції, адресу електронної пошти. На веб-сайті відповідного органу або громадського об'єднання, що здійснює збір підписів, обов'язково зазначають дату початку збору підписів та інформацію щодо загальної кількості та переліку осіб, які підписали електронну петицію [80]. Першим органом державної влади України, який практично втілює у життя вищевказане законодавче положення, став Глава держави. Так, 28 серпня 2015 року запрацював спеціальний розділ «Електронні петиції» веб-сайту Президента

України. Запровадження сайту електронних петицій до Президента України викликало неабиякий суспільний інтерес до цієї форми комунікації з владою та загалом себе виправдало як механізм учасницької демократії.

2. ProZorro – електронна система публічних закупівель, яка прийшла на зміну паперовим державним тендерам, інформація про які зазвичай не була доступна широкій громадськості. Систему закупівель ProZorro було передбачено Законом України «Про публічні закупівлі» [63]. Відповідно до ст. 1 цього Закону, має бути створено веб-портал уповноваженого органу з питань закупівель, що є інформаційно-телекомунікаційною системою, до складу якої належать модуль електронного аукціону і база даних. Він є частиною електронної системи закупівель та забезпечує створення, зберігання й оприлюднення всієї інформації про закупівлі, проведення електронного аукціону, автоматичний обмін інформацією, документами та користування сервісами з автоматичним обміном інформацією, доступ до якого здійснюється за допомогою мережі Інтернет. Функціонування веб-порталу уповноваженого органу уможлиблюється, зокрема, завдяки наданню авторизованим електронним майданчикам платного доступу до модуля електронного аукціону та бази даних. Порядок надання доступу та розмір плати встановлює Кабінет Міністрів України.

3. Електронне декларування. Відповідно до ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» [69] особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством. Електронне декларування стало справжнім революційним проривом, оскільки вперше в історії України було надано доступ для широкої громадськості до статків осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Кабінетом Міністрів України видано постанову «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг» [61]. Згідно з якою було впроваджено проєкт “Дія”. Він є одним із

найбільш успішних проєктів, які орієнтуються на виконання концепції електронного уряду та вільний доступ населення до публічної інформації.

Так, Міністерство цифрової трансформації на початку 2020 року провело презентацію мобільного додатку “Дія”. Це мобільний застосунок, покликаний зберігати всі необхідні документи в електронному вигляді. Дія — це один портал, де можна отримати всі послуги онлайн. На грудень 2021 року портал надає 64 послуги. (Рис. В.1) Реалізацією проєкту займається Міністерство цифрової трансформації. На проєкт Дія державні кошти не витрачаються. Портал Дія створено у співпраці Міністерства цифрової трансформації за підтримки проєкту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS», Програми EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва та реалізується Фондом Східна Європа та Innovabridge, проєкту USAID “Взаємодія!” (SACCI) та проєкту EGOV4UKRAINE [63].

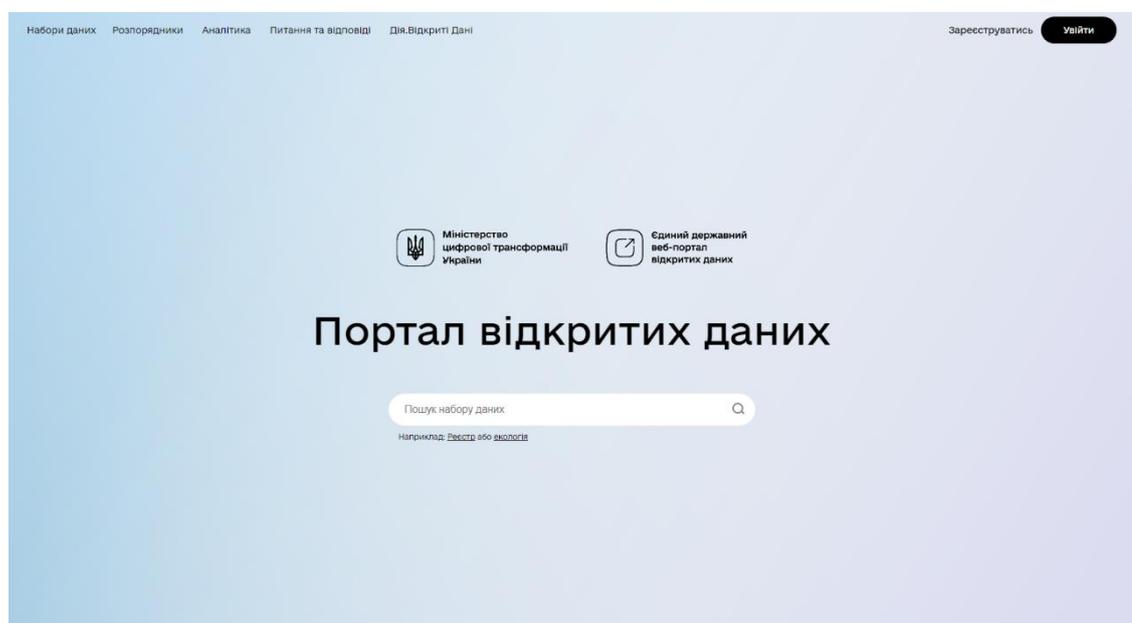

Рис. 3.7 – веб – сторінка відкритих даних Дія
(скріншот [63])

Перша національна онлайн - платформа “Дія. Цифрова грамотність”, покликана сприяти громадянам в освоєнні базових цифрових навичок. Реалізація проєкту дасть можливість створити електронні публічні сервіси, що зменшать

взаємодію з чиновниками. Передбачається робота над підвищенням рівня цифрової грамотності [17].

Кабінетом Міністрів України схвалено та затверджено розпорядженням «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» [85]. Відповідно до неї повноваження з координації роботи з реалізації Концепції розвитку цифрових компетентностей покладено на Міністерство цифрової трансформації. Основною метою цієї Концепції є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема працездатних осіб, громадян похилого віку, малозабезпечених сімей, осіб з інвалідністю, інших вразливих груп населення, в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства. Реалізація цієї Концепції передбачена на період до 2025 року [85].

У 2016 році Україна приєдналася до Міжнародної хартії відкритих даних (далі – Хартія) і, відповідно, урядом було розроблено та схвалено план дій з реалізації її принципів, стандартів та кращих практик відкритих даних. Хартія — це міжнародна ініціатива, що сприяє співпраці, прийняттю та реалізації спільних принципів, стандартів і найкращих практик оприлюднення та використання відкритих даних у всьому світі [39].

Проте, впровадження принципів Міжнародної хартії відкритих даних в Україні має низку перешкод, а саме: консерватизм у діяльності органів публічної влади; нестача цифрової компетентності публічних службовців та громадян, що спостерігається у малих населених пунктах; несвоєчасність розміщення наборів даних на порталах; недостатнє покриття широкопasmовим Інтернетом, причиною цього часто є проблеми з фінансуванням; необхідність удосконалення інформаційних систем та механізмів управління у сфері відкритих даних. Серйозною проблемою є безперервне збільшення кількості та дублювання сайтів, де публікуються відкриті дані: кожна установа формує свої правила публікації та організовує власні сервіси публікацій [29]. Таким чином, сервіси стають автентичними і несумісним між собою. Це суттєво ускладнює розробку

сервісів на основі цих технічно різних наборів та призводить до збільшення вартості розробки продуктів на основі відкритих даних. У результаті впровадження концепту відкритих даних втрачає свою актуальність та зрештою й ефективність [29].

Проблемними аспектами застосування принципів Міжнародної хартії відкритих даних у діяльності органів публічної влади є недосконалість контролю та моніторингу оприлюднення відкритих даних. А також та обставина, що за неоприлюднення чи неналежне оприлюднення відкритих даних розпорядники не несуть відповідальності [29].

У 2018 році Українські відкриті дані вперше опубліковано на Європейському порталі відкритих даних (europeandataportal.eu). Таким чином, Україна стає частиною єдиного європейського інформаційного простору і ще більше наближається до інтеграції з Євросоюзом.

Міжнародні організації відзначають високий рівень зрілості в цьому напрямі. За підсумками рейтингу Open Data Maturity Report 2020, який опубліковано 16 грудня 2020 року на Європейському порталі даних (EDP) щодо рівня розвитку сфери відкритих даних, Україна посіла 17 місце та увійшла до переліку країн, що швидко розвиваються (Fasttrackers), набравши 2180 балів із 2600 можливих. Оцінювалася державна політика, функціонал національного порталу відкритих даних, якість наборів та вплив відкритих даних. За всіма показниками Україна продемонструвала вищі результати, ніж середні у Європі. Навіть за показниками державної політики Україна набрала 554 бали, або 85%, що відповідає країнам ЄС, де середній показник — 85% [8].

Високо оцінено функціонал Єдиного державного вебпорталу відкритих даних [63], сталість його розвитку, частоту оновлення даних на порталі, а також рівень його використання. За 2020 р. аудиторія порталу зросла у півтора рази і налічує понад 1 млн користувачів. За показниками впливу відкритих даних у різних сферах, а саме: економічній, державного управління, соціальній, екологічній (550 балів, або 85%) балів Україні додали проекти на основі даних, зокрема переможці національного конкурсу Open Data Challenge, що активно

розвивають рішення; а також проведенні якісні досліджень щодо впливу відкритих даних, зокрема у будівельній сфері, будівництва та ремонту доріг, охорони здоров'я, які проводяться Міністерством цифрової трансформації та міжнародним проєктом USAID/ UK aid "Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS" [89].

Успішна імплементація ініціатив із розвитку відкритих даних потребує дотримання урядами керівних принципів відкриття та оприлюднення в Інтернет державних даних. Вперше такі принципи були сформульовані групою експертів та активістів на засіданні робочої групи з відкритого урядування, що відбулася у Себастополі (штат Каліфорнія, США) у 2007 р., за підсумками якої були опубліковані «8 принципів відкритості державних даних» Open Government Data [11]:

1. Повнота. Забезпечується доступ до усіх публічних даних. До публічних даних не застосовуються норми, які обмежують доступ до конфіденційної інформації, таємної інформації, тощо.

2. Первинність. Данні збираються з первинних джерел у незмінній формі з максимально можливим ступенем деталізації.

3. Своєчасність. Для того, щоб зберегти цінність інформації, доступ до даних має забезпечуватись достатньо швидко.

4. Доступність. Дані мають бути доступними широкому колу споживачів, які використовуватимуть їх для різних цілей.

5. Придатність до машинної обробки. Данні мають бути структуровані, щоб уможливити їх машинну обробку.

6. Відсутність дискримінації щодо доступу. Дані мають бути доступними для усіх; реєстрація не повинна вимагатись.

7. Відсутність пропрієтарних форматів. Данні мають бути доступні у форматі, за використанням якого жоден суб'єкт не має ексклюзивного контролю.

8. Відсутність ліцензування. Данні не підпадають під дію норм законодавства, які регулюють питання авторських прав, патентів, товарних

знаків, тощо. Утім можуть бути встановлені розумні обмеження щодо забезпечення безпеки, захисту права на недоторканість приватного життя [11].

Важливим напрямом реалізації ініціатив із відкриття державних даних є популяризація їх використання. Поширеними засобами, що використовується урядами різних країн, а також міжнародними організаціями з метою підвищення рівня інформованості населення щодо відкритих державних даних, стимулювання попиту на їх використання, а також залучення зацікавлених сторін до створення нових продуктів на їх основі є проведення таких спеціальних освітніх і навчальних заходів, як тренінги з журналістики даних, з розробки додатків на основі відкритих державних даних, а також тематичних конкурсів або хакатонів. З цією метою на державних порталах відкритих даних запроваджуються різноманітні інструменти зворотного зв'язку (відвідувачам надається можливість залишати свої коментарі та надсилати запити щодо наборів відкритих даних, брати участь в он-лайн форумах, запроваджується рубрика «типові запитання», проводяться тематичні навчальні семінари тощо) [59].

Результатом відкритості органів публічної влади має бути доступність та адекватне реагування, що свідчать про високий рівень співпраці органів влади з громадськістю. Конструктивний діалог має бути тією площиною, в якій відбувається спілкування між громадянами й органами публічної влади. У зв'язку з цим набуває значущості громадянська партисипація, що являє собою процес залучення громадян до активної участі в життєдіяльності громади; висловлювання думок щодо подій у публічній сфері, щодо прийняття рішень між представниками громадянського суспільства і різноманітними демократичними структурами та інститутами держави, зокрема, на місцевому рівні [33].

Відкритість є складовим елементом партисипації і однією з основних вимог для досягнення ефективності органів публічної влади, сформованої демократичним шляхом. Відкритість сприяє тому, що завдання та функції влади стають зрозумілими для громадян, тоді активізується здатність громадян впливати на владу. Відкритість може розглядатися у двох ракурсах: по – перше,

як певна форма доступу до інформації про діяльність влади, про прийняття та виконання управлінських рішень, а по – друге, як можливість впливу на діяльність органів публічної влади через використання того, до чого вже відкрито доступ [33].

Зважаючи на зарубіжний досвід, для українських ІТ-розробників відкриваються необмежені можливості для створення нових електронних сервісів на основі відкритих державних даних. Відсьогодні Уряд буде всіляко підтримувати ІТ-проекти на основі відкритих даних, які спрямовані на українських громадян та український бізнес.

Таким чином, на основі аналізу досвіду зарубіжних країн можна запропонувати такі ідеї на подальший розвиток відкритих даних в Україні:

1) Створити «Контактний центр», який допомагатиме вирішувати Розпорядникам питання, які виникають в поточній роботі з відкритими даними. На базі запитів до такого Контактного центру необхідно оновлювати методичні рекомендації;

2) Посилити відповідальність за порушення у сфері відкритих даних. Визначити різну міру відповідальності за різні порушення в залежності від наслідків. Суб'єктом правопорушення визначити керівника або голову Розпорядника;

3) Створити інституцію, яка б виступила як єдиний координаційний центр і нормотворчий, що сприяло б функціонуванню системи публічного управління на засадах сервісно - орієнтованої державної політики;

4) Фінансувати нові стартапи, діяльність яких заснована на відкритих даних;

5) Розпорядникам інформації необхідно аналізувати статистику запитів на доступ до публічної інформації та вживати заходи для зменшення їх кількості шляхом оприлюднення найбільш затребуваних наборів відкритих даних;

6) Розпорядники мають оприлюднювати результати аудиту даних та трискладових тестів;

7) Дотримуватися визначених термінів періодичності оновлення наборів відкритих даних;

8) Запровадити електронний документообіг. Частина інформації створюється та збирається розпорядниками у формі (зокрема в паперовій), яка не передбачає простого перетворення в електронний машиночитаний формат, тому необхідне повне запровадження документообігу (внутрішнього та з іншими розпорядниками) виключно в цифровій формі;

9) Розробити і прийняти КМУ типової інструкції ведення баз даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. Розпорядникам інформації розробити відповідно до типової інструкції і затвердити у тримісячний строк власні інструкції ведення баз даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних;

10) Впровадити програмне забезпечення для автоматичного блокування даних у форматі, що не дозволяє їх автоматизовану обробку, що призведе до оприлюднення наборів відкритих даних у машиночитаному форматі.

Рис. 3.8 – Пропозиції для впровадження по розвитку відкритих даних в Україні
(розроблено автором)

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження відкритих даних в системі публічного управління дає змогу сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. В умовах інформаційної відкритості набуває актуальності поняття «відкриті дані». Воно має широкий спектр варіацій у тлумаченні як зарубіжних науковців, так і вітчизняних. На нашу думку, «відкриті дані» можна визначити – як інформація, яка створюється в процесі діяльності органів публічної влади і знаходиться у відкритому доступі для населення.

Україна активно проводить політику діджиталізації. Ми вже спостерігаємо, як з'явилися елементи інтерактивного спілкування громади, влади і бізнесу; створюються інформаційні служби органів державної влади, які надають відповіді на запити громадян та бізнесу; здійснюється передача через Інтернет довідок, договорів тощо; оприлюднюються нормативно – правові акти, організаційні заходи; здійснюється передача звітності до органів державної влади й органів місцевого самоврядування. У великих містах громадяни вже давно стали постійними користувачами та споживачами інформації й інформаційних послуг через мобільні застосунки.

2. Нормативно – правова база для організації роботи з відкритими даними в Україні пройшла свій етап становлення, оскільки з часом прийняття законодавчих актів, до них вносились зміни у зв'язку з активним розповсюдженням цифрових змін.

При роботі з публічною інформацією необхідні враховувати такі основні нормативно – правові акти України: Конституція України [48], Закон «Про інформацію» [81], Закон «Про звернення громадян» [80], Закон «Про захист персональних даних» [79], Закон «Про доступ до публічної інформації» [68], Закон «Про запобігання корупції» [69], Постанову «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації» [72],

Постанову «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» [75], Постанову «Питання системи обліку публічної інформації» [62], Постанову «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію» [71], Постанову «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг» [61].

Однак, у сфері доступу до інформації правове регулювання інформаційних відносин, зокрема, законодавче забезпечення права на доступ до інформації потребує свого подальшого вдосконалення.

3. На основі розглянутого процесу формування нормативно – правової бази, яка регламентує діяльність в сфері відкритих даних в зарубіжних країнах, можна констатувати те, що принципи відкритості, прозорості, гласності в країнах зарубіжжю формувалися ще в попередніх століттях, наперевагу від України, яка тільки з проголошенням незалежності розпочала цей шлях. Тому, ми вважаємо за доцільне – орієнтуватися на досвід зарубіжних країн при організації законодавчої бази.

4. Робота з відкритими даними в систему публічного управління було досліджено на прикладі діяльності Головного управління ДПС у Полтавській області та Державної податкової служби України (далі – ДПС).

ДПС здійснює свою діяльність в форматі єдиної юридичної особи з 01.01.2021 року. Головне управління ДПС у Полтавській області, як відокремлений підрозділ Державної податкової служби (далі – ГУ ДПС) утворено згідно з наказом ДПС «Про утворення територіальних органів Державної податкової служби» [86] у зв'язку з ліквідацією Головного управління ДПС у Полтавській області згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання територіальних органів Державної податкової служби» [40] та наказом ДПС України «Про ліквідацію територіальних органів ДПС» [82].

Структура ГУ ДПС на 2021 року затверджена наказом ГУ ДПС «Про введення в дію організаційної структури і штатного розпису ГУ ДПС» та зміни введені наказом «Про введення в дію переліків змін до організаційної структури

та штатного розпису ГУ ДПС». Відповідно до неї, в ГУ ДПС є сектор розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації. Сектор є несамоостійним структурним підрозділом і входить до складу організаційно – розпорядчого управління згідно з наказом ГУ ДПС «Про затвердження положень про структурні підрозділи ГУ ДПС».

Саме сектор розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації є відповідальним підрозділом за організацію роботи в ГУ ДПС з відкритими даними.

5. Реалізація прав громадян на отримання публічної інформації в Державній податковій службі України та її територіальних органах відбувається через оприлюднення в мережі Інтернет.

У державному органі наявні заходи та інструменти, спрямовані на впровадження принципів оприлюднення відкритих даних для можливості їх сталого використання суспільством, а саме: наявний внутрішньо – правовий акт – наказ «Про затвердження Порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної податкової служби при складанні, поданні та опрацюванні запитів на отримання публічної інформації та Форми для подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної податкової служби», який регулює порядок взаємодії структурних підрозділів при роботі з відкритими даними.

Перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, закріплених за ДПС становить 46 наборів даних. З них визначено 6 наборів даних за Головним управлінням ДПС у Полтавській області на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних та на субсайтах офіційного вебпорталу ДПС. Також, інформацію про свою діяльність орган публічної влади активно розповсюджує через соціальну мережу facebook, телеграм канал та канал на Youtube.

На основі проаналізованих статистичних даних сформованих в результаті опрацювання запитів та звернень громадян до ДПС та її територіального органу за січень – вересень 2021 року можна зробити висновок, що в кількісному

еквіваленті, а саме в 3,8 разів більше надходить звернень, а ніж запитів на інформацію у 2021 році; більшість зареєстрованих заяв – паперові, тобто отримані за допомогою поштового зв'язку; в основному запити на публічну інформацію надсилали фізичні особи; в зверненнях актуальним питанням для громадян було – інформування про ухилення від сплати податків.

6. Розглянувши досвід зарубіжних країн в сфері відкритих даних, ми побачили той факт, світовий досвід показує, що громадяни, які є учасниками проєктів на основі відкритих даних та отримують інформацію про існуючі проблеми в тій чи іншій сфері, беруть активну участь у їх розв'язанні, а також сприяють протидії корупції. Із використанням відкритих даних у громадян з'являється можливість отримувати якісні державні послуги, зокрема у сфері соціальної безпеки (актуальна статистика скоєння кримінальних та інших правопорушень; інформація щодо рівня екологічного забруднення; реєстри та характеристики об'єктів культури та культурної спадщини; реєстри по об'єктах у сфері охорони здоров'я й освіти тощо).

Отримуючи інформацію про діяльність органів публічної влади, громадяни також можуть контролювати їх роботу, оскільки в інформаційні масиви включаються дані про те, де, коли, що сталося, які наслідки або результати були отримані. За всіма напрямками набори відкритих даних можуть нарощувати не тільки органи публічної влади та державні структури, а й волонтери і зацікавлені громадяни.

7. Пропозиції по впровадженню вдосконалення роботи з відкритими даними в Україні.

- створити «Контактний центр», який допомагатиме вирішувати Розпорядникам питання, які виникають в поточній роботі з відкритими даними. На базі запитів до такого Контактного центру необхідно оновлювати методичні рекомендації;

- посилити відповідальність за порушення у сфері відкритих даних. Визначити різну міру відповідальності за різні порушення в залежності від

наслідків. Суб'єктом правопорушення визначити керівника або голову Розпорядника;

- створити інституцію, яка б виступила як єдиний координаційний центр і нормотворчий, що сприяло б функціонуванню системи публічного управління на засадах сервісно - орієнтованої державної політики;

- фінансувати нові стартапи, діяльність яких заснована на відкритих даних;

- розпорядникам інформації необхідно аналізувати статистику запитів на доступ до публічної інформації та вживати заходи для зменшення їх кількості шляхом оприлюднення найбільш затребуваних наборів відкритих даних;

- розпорядники мають оприлюднювати результати аудиту даних та трискладових тестів;

- дотримуватися визначених термінів періодичності оновлення наборів відкритих даних;

- запровадити електроний документообіг. Частина інформації створюється та збирається розпорядниками у формі (зокрема в паперовій), яка не передбачає простого перетворення в електронний машиночитаний формат, тому необхідне повне запровадження документообігу (внутрішнього та з іншими розпорядниками) виключно в цифровій формі;

- розробити і прийняти КМУ типової інструкції ведення баз даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. Розпорядникам інформації розробити відповідно до типової інструкції і затвердити у тримісячний строк власні інструкції ведення баз даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних;

- впровадити програмне забезпечення для автоматичного блокування даних у форматі, що не дозволяє їх автоматизовану обробку, що призведе до оприлюднення наборів відкритих даних у машиночитаному форматі.

Таким чином, подальші дослідження проаналізованої проблеми можуть бути спрямовані на розроблення теоретичних і практичних механізмів

електронної взаємодії суспільства і органів влади, а також в запровадженні принципів відкритості інформації про свою діяльність у роботі органів публічної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government / Janssen M., Charalabidis Y., Zuiderwijk A., Information Systems Management. 2012. Vol. 29. № 4. P. 258 – 268. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10580530.2012.716740> (дата звернення: 09.12.2021)
- 2) Chan C. M. L. From Open Data to Open Innovation Strategies: Creating eServices Using Open Government Data. Chan C. M. L. Computer Society: Proceedings of the 46th Hawaii International Conference on System Sciences. 2013. P. 1890 – 1899. URL: https://www.researchgate.net/publication/251880036_From_Open_Data_to_Open_Innovation_Strategies_Creating_E-Services_Using_Open_Government_Data (дата звернення: 09.12.2021)
- 3) Gdansk otwarty. URL: https://ckan.multimeddiagdansk.pl/uk_UA/dataset (дата звернення: 09.12.2021)
- 4) G8 Open Data Charter National Action Plan. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/g8-open-data-charter-national-action-plan> (дата звернення: 09.12.2021)
- 5) Guidelines on Open Government Data for Citizen Engagement. Department of Economic and Social Affairs. Division for Public Administration and Development Management. United Nations. New York., 2013 URL: [http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/Guidelines%20on%20OGDC E%20May17%202013.pdf](http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/Guidelines%20on%20OGDC%20May17%202013.pdf) (дата звернення: 09.12.2021)
- 6) James L. Defining Open Data. URL: <https://blog.okfn.org/2013/10/03/defining-open-data> (дата звернення: 09.12.2021)
- 7) Martin Kaltenböck, Mag. Florian Bauer, Mag. Andreas Blumauer. Linked Open Data: The Essentials A Quick Start Guide for Decision Makers. URL: <https://www.recep.org/LOD-the-Essentials.pdf>. (дата звернення: 09.12.2021)
- 8) Open Data in Europe 2020. European Data portal. URL: <https://www.europeandataportal.eu/en/dashboard/2020> (дата звернення: 09.12.2021)

- 9) Open data of the United Kingdom. URL: <https://data.gov.uk/> (дата звернення: 09.12.2021)
- 10) Open data white paper. Unleashing the Potential. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/78946/CM8353_acc.pdf (дата звернення: 09.12.2021)
- 11) Open Government Data Principles. URL: https://public.resource.org/8_principles.html (дата звернення: 09.12.2021)
- 12) The home of the U.S. Government's open data. URL: <https://www.data.gov//> (дата звернення: 09.12.2021)
- 13) The official portal for European data. URL: data.europa.eu (дата звернення: 09.12.2021)
- 14) Tim Berners-Lee. Linked Data. URL: <http://www.w3.org/DesignIssues/LinkedData.html>. (дата звернення: 09.12.2021)
- 15) United Nations E-government Survey 2014. E-Government for the Future We Want. United Nations, New York, 2014. 264 p. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf (дата звернення: 09.12.2021)
- 16) Абраменко Ю. Ю. Зарубіжний досвід е-врядування та проблеми його імплементації в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Абраменко, І. А. Чикаренко. – Режим доступу : [http:// www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-02/09auuriu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-02/09auuriu.pdf). – Назва з екрана.
- 17) Алексеева К., Грищенко І. Удосконалення процесу інформаційної відкритості органів публічної влади шляхом практичної реалізації концепції електронного урядування. URL: <file:///C:/Users/TuBuS/Downloads/82-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-150-1-10-20200914.pdf> (дата звернення: 09.12.2021)
- 18) Андрусів В., Котляр Д. Доступ до публічної інформації: найчастіші запитання та відповіді. Київ, 2012. 64 с.
- 19) Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. *Вісник Дніпропетровського університету*, 2015. Вип. 4.

URL:file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Desktop/simp/52-1-93-1-10-20160316.pdf. (дата звернення: 09.12.2021)

20) Арістова І. Державна інформаційна політика: організаційно – правові аспекти: монографія. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 368 с.

21) Баранов О. Правове забезпечення інформаційної сфери: теорія, методологія і практика : монографія. Київ. Едельвейс, 2014. 497 с.

22) Відкриті дані Данії. URL: data.virk.dk(дата звернення: 09.12.2021)

23) Відкриті дані Державної податкової служби України. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/datasets.php> (дата звернення: 09.12.2021)

24) Відкриті дані Стокгольма. URL: OpenGov50 (дата звернення: 09.12.2021)

25) Відкриті дані Франції. URL: <https://www.data.gouv.fr/fr/>(дата звернення: 09.12.2021)

26) Відкритість та прозорість органів державної влади в контексті законодавства про доступ до публічної інформації / Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/10_Public%20information/Public%20information_posibnyk.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

27) Газін А. Екосистема відкритих даних в Україні: рекомендації щодо впровадження політики. URL: http://texty.org.ua/pdf/open_data_policy.pdf. (дата звернення: 09.12.2021)

28) Гандзюк К. Відкриті дані [Електронний ресурс] / К. Гандзюк. – Режим доступу : http://most.ks.ua/news/url/vidkriti_dani_angl_open_data. – Назва з екрана

29) Горбата Л. Актуальні питання імплементації принципів Міжнародної хартії відкритих даних в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 4. С. 109 – 115. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2021/20.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

30) Горбата Л. Відкриті дані як інструмент інформаційної відкритості у діяльності органів публічної влади. Молодий вчений. 2018. № 5 (1) . URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5%281%29_56 (дата звернення: 09.12.2021)

31) Горбата Л. Захист персональних даних у контексті інформаційної відкритості органів публічної влади: реалії та перспективи. *Держава та регіони*. 2018. № 4. С. 48–51. URL: http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/11.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

32) Горбата Л. Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 125–130. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/28.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

33) Горбата Л. Удосконалення механізму інформаційної відкритості діяльності органів публічної влади в Україні. *Науковий вісник: державне управління*. 2020. № 5. С. 60-69. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/95?fbclid=IwAR2eNlpbmiHtRkkNnUR8sJOnfXLzcXGJKLRlqZC6bVTwSV0vs-gcekjzubI>. (дата звернення: 09.12.2021)

34) Грищенко І. Феномен лідерства в системі місцевого самоврядування: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: НАДУ, 2016. 320 с.

35) Грищенко І., Горбата Л. Пріоритетні напрями та шляхи забезпечення інформаційної відкритості в органах публічної влади. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/39/716/1453-1?inline=1> (дата звернення: 09.12.2021)

36) Гудима Н. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України: автореф. дис. канд. наук держ. упр.: 25.00.01 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2008. 20 с.

37) Даниленко С. Правовий механізм забезпечення інформаційної відкритості та прозорості органів публічної влади. URL:

[http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_02\(13\)/12dsaopv.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_02(13)/12dsaopv.pdf) (дата звернення: 09.12.2021)

38) Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 867. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

39) Деякі питання приєднання до Міжнародної хартії відкритих даних: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року № 686 р. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/6862016%D1% 80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6862016%D1%80#Text) (дата звернення: 09.12.2021)

40) Деякі питання територіальних органів Державної податкової служби: постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 893 . URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-teritorialnih-organiv-a893> (дата звернення: 09.12.2021)

41) Дурман М., Тохтарова І. Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2017. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2017_1_15(дата звернення: 09.12.2021)

42) Звіт про розгляд запитів на публічну інформацію. *Дія*. URL : <https://data.gov.ua/dataset/6eeead47-e2c3-4650-b7cf-b71adc078e7d/resource/1ad1b765-83b4-4ca8-8f26-eaf7479b7523> (дата звернення: 09.12.2021)

43) Інформаційна відкритість органів державної влади України. / За ред. М. Лациби. К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2005. 156 с. URL: http://za.inf.ua/bo/inform_vidkr_vlady.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

44) Інформаційні повідомлення про відкриті дані. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/dlya-gromadskosti/dostup-do-publichnoi-inform/informatsiyni-povidomlennya/> (дата звернення: 09.12.2021)

45) Карпенко О. Цифрове врядування: імперативи реалізації в Україні. *Актуальні проблеми державного управління* : ОРІДУ НАДУ. 2017. Вип. 3 (71). С. 57–61.

46) Клімушин П., Спасібов Д. Інноваційні сервіси відкритих даних для забезпечення ефективного функціонування е-уряду . *Теорія та практика державного управління*. 2017. Вип. 3 (58). С.15-22. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/1/02.pdf>. (дата звернення: 09.12.2021)

47) Ковтун М. Відкриті дані в Україні: сутність та стан розвитку. *Форум права*. 2018. № 2. С. 66–73. URL: <http://forumprava.pp.ua/files/066-073-2018-2-----10-.pdf>. (дата звернення: 09.12.2021)

48) Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

49) Кормілецький О. Державне регулювання процесу реалізації права громадян на інформацію. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 24. С. 136-138. URL: file:///C:/Users/TuBuS/Downloads/ipd_2011_24_36.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

50) Літвінов О., Кіян С. Роль інформаційної відкритості органів влади у здійсненні державної регуляторної політики URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/10-LITVINOV-KIYAN.pdf> (дата звернення: 09.12.2021)

51) Маруженко О. Відкритість інформації щодо законотворчого процесу як складова демократичного розвитку суспільства. *Наукові записки Ін-ту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 2 (5). С. 19-25. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2011_2/p5_4.html. (дата звернення: 09.12.2021)

52) Мельниченко В. Прозорість і відкритість публічного управління як об'єкт законодавчого регулювання. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej5/txts/07mviozr.htm> (дата звернення: 09.12.2021)

53) Міжнародна хартія відкритих даних. URL: <https://opendatacharter.net/principles/>. (дата звернення 09.12.2021)

54) Мінаєва І. Відкритість і прозорість діяльності органів публічної влади. *Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку*. URL: file:///C:/Users/TuBuS/Downloads/Tpdu_2008_4_50.pdf (дата звернення: 09.12.2021)

55) Набори даних Головного управління ДПС у Полтавській області. *Дія*. URL: <https://data.gov.ua/organization/holovne-upravlinnia-dps-u-poltavskii-oblasti> (дата звернення: 09.12.2021)

56) Набори даних Державної податкової служби. *Дія*. URL: <https://data.gov.ua/organization/tax> (дата звернення: 09.12.2021)

57) Олексюк Л. Розвиток понятійно-категоріального апарату електронного доступу до публічної інформації та відкритих даних. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. Серія : Державне управління. 2016. № 2. С. 36-43.

58) ООН визнала доступ до Інтернету невід'ємним правом людини. *Уніан*. 2011. URL: <https://www.unian.ua/science/504107-oon-viznala-dostup-do-internetu-nevidemnimpravom-lyudini.html> (дата звернення: 09.12.2021)

59) Основні принципи використання та доступу до публічної інформації у формі відкритих даних: зарубіжний досвід для України. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/osnovni-principi-vikoristannya-ta-dostupu-do-publichnoi-informacii-u-formi> (дата звернення: 09.12.2021)

60) Питання виконання Закону України "Про доступ до публічної інформації": Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 583. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/583-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

61) Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 року № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

62) Питання системи обліку публічної інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 року № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1277-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

63) Портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua> (дата звернення: 09.12.2021)

64) Портал Української Гельсинської спілки з прав людини в Україні. URL: <http://helsinki.org.ua> (дата звернення: 09.12.2021)

65) Про введення в дію організаційної структури і штатного розпису ГУ ДПС: наказ ГУ ДПС від 16.12.2020 № 1/ВП. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA2075.html (дата звернення: 09.12.2021)

66) Про введення в дію переліків змін до організаційної структури та штатного розпису ГУ ДПС: наказ Головного управління ДПС у Полтавській області від 15 квітня 2021 року № 281. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA2070.html (дата звернення: 09.12.2021)

67) Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 і від 30 листопада 2016 р. № 867. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/407-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

68) Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

69) Про запобігання корупції: Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1700 –VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

70) Про затвердження положень про структурні підрозділи ГУ ДПС: наказ ГУ ДПС від 20 травня 2021 року № 336. URL:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA2077.html (дата звернення: 09.12.2021)

71) Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 року № 740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

72) Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

73) Про затвердження Положення про Систему обліку публічної інформації в Головному управлінні ДПС у Полтавській області: наказ Головного управління ДПС у Полтавській області від 24.11.2020 № 2240. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA2074.html (дата звернення: 09.12.2021)

74) Про затвердження Положення про здійснення системного автоматизованого контролю за розглядом звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації в органах Державної податкової служби України: Наказ ДПС України від 13.11.2019 року № 164. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist> (дата звернення: 09.12.2021)

75) Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

76) Про затвердження Порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної податкової служби при

складанні, поданні та опрацюванні запитів на отримання публічної інформації та Форми для подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної податкової служби: Наказ Міністерства фінансів України від 09.07.2020 року № 405 URL: <https://tax.gov.ua/dlya-gromadskosti/dostup-do-publichnoi-inform/normativn/74695.html> (дата звернення: 09.12.2021)

77) Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній податковій службі України та її територіальних органах: Наказ Міністерства фінансів України від 15 червня 2020 року № 297. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-20#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

78) Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2019 № 270. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

79) Про захист персональних даних: Закон України від 01 червня 2010 року 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

80) Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

81) Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2658-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

82) Про ліквідацію територіальних органів ДПС: Наказ ДПС України від 08.10.2020 № 556. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA2073.html (дата звернення: 09.12.2021)

83) Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від

04.01.2002 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF#Text>
(дата звернення: 09.12.2021)

84) Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

85) Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 167 – р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

86) Про утворення територіальних органів Державної податкової служби: наказ Державної податкової служби України від 30 вересня 2020 року № 529. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0529912-20#Text> (дата звернення: 09.12.2021)

87) Про скорочення Діловодства 1980: Закон США від 1980 року. URL: https://wblog.wiki/uk/Paperwork_Reduction_Act (дата звернення: 09.12.2021)

88) Проблемні питання у сфері забезпечення оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Analytical-note-on-Open-data-FINAL.pdf> (дата звернення: 09.12.2021)

89) Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах. URL: <https://tapas.org.ua/alluk> (дата звернення: 09.12.2021)

90) Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах. URL : <https://tapas.org.ua/>(дата звернення: 09.12.2021)

91) Семенченко А. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. URL: https://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf. (дата звернення: 09.12.2021)

- 92) Семенченко А., ІфДрешпак В. Електронне урядування та електронна демократія. Київ. 2017. 60 с.
- 93) Сердюк В. Еволюція функцій держави в процесі розвитку суспільства. *Юридична Україна*. 2006. № 12. С. 21-27
- 94) Тарасюк А. Відкриті дані та інші дані у публічному доступі: правові аспекти. *Інформація і право*. 2017. № 2 (21). С. 59–65
- 95) Твердохліб О. Методологія та практика реалізації концепту відкритих даних в органах публічного управління України. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 2 (18). [URL: [http://dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02\(18\)/7.pdf](http://dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02(18)/7.pdf). (дата звернення: 09.12.2021)
- 96) Тихомирова Є. Державне управління новинами як фактор інформаційної безпеки. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/GALUZEVE/03-TIXOMIROVA.pdf> (дата звернення: 09.12.2021)
- 97) Ткач І. Принципи прозорості та відкритості як невід’ємна складова публічного управління. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2016. № 12 (1). С. 25-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_12%281%29_6 (дата звернення: 09.12.2021)
- 98) Чому потрібно захищати персональні дані. *Бориспіль. Ринок*. URL: <https://borinfo.com.ua/boryspil-products-news-2013-12-405-2/> (дата звернення: 09.12.2021)
- 99) Шевчук Б. Європейські принципи належного врядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні. *Демократичне врядування*. 2012. Вип. 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_9_8 (дата звернення: 09.12.2021)

ДОДАТКИ

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Азербайджанський державний економічний університет (UNEC)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
ISMA University (Латвійська республіка)
University North (Хорватія)
Varna Free University «Chernorizets Hrabar» (Болгарія)
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України
Західноукраїнський національний університет
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Херсонський національний технічний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

**Матеріали VIII Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
за міжнародною участю
29 квітня 2021 року**

Полтава 2021

УДК 35.073:34(477)
О64

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;

В. В. Гришко, д.е.н., професор;

І. О. Кульчій, к. держ. упр., доцент.

Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні : Матеріали VIII
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за міжнародною участю, 29 квітня 2021 р. –
Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020. – 196 с.

У збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за міжнародною участю розглядаються теоретичні та правові аспекти модернізації публічного управління України з урахуванням іноземного досвіду, шляхи та методи оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні, іноземний досвід впровадження сучасних систем та методів управління в діяльність органів влади, організаційні та фінансові аспекти забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, розвиток лідерства в публічному управлінні, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Розрахований на фахівців публічного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 35.073:34(477)

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів
відповідають автори*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯAndonova, Kremena Georgieva,Bankova, Ivanka Todorova,REGULATORY CONDITIONS FOR OVERCOMING DISSONANCES IN TERRITORIAL DEVELOPMENT PLANNING

..... Помилка! Закладку не визначено.

Бакуменко Валерій Данилович,Красноручський Олексій Олександрович,Попов Сергій Афанасійович,ЕКСПЕРТНА АНАЛІТИКА В ПРОЦЕСАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

визначено.

Помилка! Закладку не

Бондарев Владислав Віталійович,ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ГІБРИДНИХ ВІЙН НА ПУБЛІЧНУ ПОЛІТИКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОГОУПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ..... Помилка! Закладку не визначено.Бутенко Михайло Іванович,ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

визначено.

Помилка! Закладку не

Вошко Інна Василівна,РІЗНОМАНІТТЯ ПІДХОДІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯМЕДИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ..... Помилка! Закладку не визначено.Гарянін Олександр ОлександровичМІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА..... Помилка! Закладку не визначено.Данілова Лариса Володимирівна,СУЧАСНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: АДАПТАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ДОСТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУПомилка! Закладку не визначено.Демченко Володимир Миколайович,ЛОГІЧНІСТЬ ДЕРЖАВНИЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У МОВНО-НАЦІОНАЛЬНІЙ СФЕРІ

визначено.

Помилка! Закладку не

Дракохруст Тетяна ВікторівнаДОКТРИНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

..... Помилка! Закладку не визначено.

Дурман Олена ЛеонідівнаШелегон Елеонора ВікторівнаДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

визначено.

Помилка! Закладку не

Жуковська Аліна ЮрївнаІНКЛЮЗИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯПомилка! Закладку не визначено.Задорожний Володимир Петрович,МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: ДОСВІД НІДЕРЛАНДІВПомилка! Закладку не визначено.Коршєнко Наталія ЛеонідівнаДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГПомилка! Закладку не визначено.Кириченко Тетяна СтаніславівнаОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ЕПІДЕМІЇ ВІЛ/СНІДУ В УКРАЇНІПомилка! Закладку не визначено.Лахижса Микола Іванович,ДОСВІД ІЗ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК ВАЖЛИВАСКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇН: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

..... Помилка! Закладку не визначено.

Ломакіна Тетяна АнатоліївнаЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РЕФОРМИ ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІПомилка! Закладку не визначено.Лопушинський Іван Петрович,ПОЗБАВЛЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИНЕВЛАСТИВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК МЕХАНІЗМДЕКОНЦЕНТРАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯПомилка! Закладку не визначено.Матюшенко Олексій Володимирович,СОЦІАЛЬНІ ПРОЄКТИ В УКРАЇНІ:ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯПомилка! Закладку не визначено.Пасічна Ірина Олександрівна,ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХСЛУЖБОВЦІВ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯПомилка! Закладку не визначено.

Писарєва Ольга Сергіївна

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ Помилка! Закладку не визначено.

Пічка Олена Павлівна,

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА
ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ Помилка! Закладку не визначено.

Прокопенко Леонід Львович,

Кульчій Інна Олексіївна,

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ ВЛАДИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ Помилка! Закладку не визначено.

Рингач Наталія Олександрівна,

ПАНДЕМІЯ, РІК ДРУГИЙ:

ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ Помилка! Закладку не визначено.

Руденко Ольга Мстиславівна,

Мирошниченко Аліна Іванівна

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ Помилка! Закладку не визначено.

Саламаха Тимур Васильович

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ

ЯК ВИД ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ Помилка! Закладку не визначено.

Сивак Тетяна Володимирівна,

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ

ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ У СФЕРІ

СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ Помилка! Закладку не визначено.

Скрильник Олена Олександрівна

НОРМАТИВНО- ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ Помилка! Закладку не визначено.

Станкевич Оксана Ігорівна

ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 103

Чинчик Сергій Сергійович,

ВІДКРИТІСТЬ ТА ПРОЗОРИСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ

ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВЗАСМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ Помилка! Закладку не визначено.

Штепа Ігор Олександрович

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО

ДОСВІДУ Помилка! Закладку не визначено.

Шовкопляс Олександр Сергійович,

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЯ» Помилка! Закладку не визначено.

Шумський Ігор Костянтинович,

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ Помилка! Закладку не визначено.

Станкевич Оксана Ігорівна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант*

ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Для розвитку демократичного устрою в державі необхідно надати вільний доступ громадянам до публічної інформації, що має суспільно важливе значення. Право на доступ до інформації гарантовано статтею 34 Конституції України, де записано право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір [1].

Дослідженню відкритих даних присвячено праці зарубіжних і вітчизняних вчених. З-поміж наукових публікацій фахівців, присвячених дослідженню визначеного питання, хочемо звернути увагу на М. Дурмана [4], І. Тохтарової, Л. Олексик [5]. Вивченням проблеми функціонування систем публічного управління в умовах забезпечення відкритості даних також займалися: І. Сергєєва та Н. Соколова, М. Джанссен, Я. Каралабідіс і А. Цюдервійк, на основні результати наукових публікацій яких, ми спиралися під час розгляду питання, обраного нами для вивчення.

Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання [2]. Також, варто наголосити на тому, що відкритими можуть уважатись дані, які відповідають визначеним якісним критеріям, що зробить їх використання або аналіз доступними.

Україна перебуває на ранніх, але перспективних етапах розвитку відкритих даних. У процесах розвитку концепту відкритих даних та подальшому його поширенні держава є системоутворюючим елементом, що просуває спільні інтереси решти зацікавлених сторін. Держава не лише розробляє правові рамки використання і розкриття даних, але також виступає провайдером і одночасно споживачем цих даних [6, С. 161]. Тому, на нашу думку, Україна має високий потенціал для створення злагодженої системи відкритих даних, що зможе конкурувати з прогресивними країнами, як на європейській так і на світовій арені.

Нормативно – правова база в Україні для організації роботи з відкритими даними складає: Закон України “Про доступ до публічної інформації” від 13.01.2011 № 2939-VI, постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 (зі змінами) “Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних”. Наступним нормативно-правовим актом стала постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних” від 20 грудня 2017 р. № 1100.

Отже, у цифрову епоху питання відкритості даних в системі публічного управління набуває визначального значення, оскільки суспільство потребує ефективних управлінських рішень з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін, залучених до цього процесу – держави, суспільства й особи. Таким чином, розпорядникам під час роботи з відкритими даними необхідно приділяти однакову увагу як кількості, так і якості наборів відкритих даних, усвідомлювати важливість розміщення відкритих даних, знати основні принципи відкритих даних та спиратися на стандарти їх оприлюднення.

Література:

- 1) Конституція України – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text> – Заголовок з екрану.
- 2) Закон України „Про доступ до публічної інформації” від 13.01.2011 №2939-VI – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>– Заголовок з екрану.
- 3) Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. №867 // Офіц. вісн. України. – 2016. – №97. – С. 22.
- 4) Дурман М. О. Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади/ М. О. Дурман, І. М. Тохтарова// Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електрон. наук. фах. вид. / Херсон. нац. техн. ун-т. – 2017. – №1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ttpdu_2017_1_15.pdf.
- 5) Олексюк Л. В. Розвиток понятійно-категоріального апарату електронного доступу до публічної інформації та відкритих даних/ Л. В. Олексюк// Вісн. НАДУ при Президентіві України. – Київ: НАДУ, 2016. – №2. – С. 36 – 43.
- 6) Самыкбаева Л. А. Открытые данные как фактор экономического развития страны/ Л. А. Самыкбаева// Вестн. КЭУ им. М. Рыскулбекова. – 2016. – №2(36). – С. 160 – 162

Додаток Б**Основні завдання і функції сектору розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації**

- 53.1. організація та координація роботи структурних підрозділів ГУ ДПС щодо надання у встановленому законодавством порядку публічної інформації;
- 53.2. забезпечення прозорості, достовірності та відкритості інформації про діяльність територіальних підрозділів ДПС, вільного отримання її юридичними, фізичними особами та об'єднаннями громадян без статусу юридичної особи, крім обмежень встановлених законодавством;
- 53.3. підготовка та надання для систематичного та оперативного оприлюднення в межах компетенції структурного підрозділу:
- 53.3.1. інформації про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності;
- 53.3.4. порядку складання, подання запиту на отримання публічної інформації, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності;
- 53.3.5. інформації про систему обліку інформації, яку зберігає ГУ ДПС;
- 53.3.6. інформації про механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень органів ДПС;
- 53.3.7. планів проведення та порядку денного відкритих засідань ГУ ДПС;
- 53.3.8. розташування місць, де надаються необхідні запитувачам форми і бланки установи;
- 53.3.9. загальних правил роботи ГУ ДПС, правил внутрішнього службового розпорядку;
- 53.3.10. звітів про роботу ГУ ДПС;

- 53.3.12. прізвищ, імен та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника ГУ ДПС, його заступників, керівників структурних підрозділів;
- 53.3.13. розкладу роботи та графіка прийому громадян;
- 53.3.15. іншої інформації про діяльність, порядок обов'язкового оприлюднення якої встановлений законом;
- 53.3.16. видів інформації, яку зберігає ГУ ДПС;
- 53.4. надання інформації про діяльність ГУ ДПС за запитами на отримання публічної інформації;
- 53.5. забезпечення реєстрації запитів на отримання публічної інформації про діяльність ГУ ДПС:
- 53.5.1. письмових, переданих факсом та засобами електронного зв'язку;
- 53.5.2. під час особистого відвідування запитувачем ГУ ДПС;
- 53.6. ведення обліку запитів на отримання публічної інформації про діяльність ГУ ДПС;
- 53.8. надання інформації з обмеженим доступом, якщо немає законних підстав для обмеження у доступі до такої інформації, які існували раніше;
- 53.9. складання та оприлюднення звітів щодо задоволення запитів на отримання публічної інформації;
- 53.10. організація роботи із запитувачами щодо ознайомлення з оригіналами чи копіями документів (витяги з них, фотографування, копіювання, сканування, записування на будь-які носії тощо);
- 53.11. здійснення опрацювання, систематизації, аналізу та контролю за задоволенням запитів на отримання публічної інформації та надання консультацій під час оформлення запиту;

53.12. надання достовірних, актуальних наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, підрозділу з питань доступу до публічної інформації для розміщення надалі на субсайтах ГУ ДПС офіційного вебпорталу ДПС та Єдиному державному вебпорталі відкритих даних;

53.13. забезпечення відповідальними особами завантаження наборів даних у формі відкритих даних (паспорт набору даних, структуру набору даних та сам набір даних) на Єдиний державний вебпортал відкритих даних та на регіональному субсайті офіційного вебпорталу ДПС на підставі отриманих вказаних даних від відповідних структурних підрозділів ГУ ДПС встановлені ними строки.

- Організація розгляду звернень громадян, запитів на отримання публічної інформації, контроль за їх виконанням та опрацювання вихідних документів

54.1. опрацювання (приймання, реєстрація, підготовка резолюцій, постановка на автоматизований контроль) звернень громадян, запитів на отримання публічної інформації у СЕД, які надійшли до ГУ ДПС та від ДПІ (ЦОП);

54.2. забезпечення системного автоматизованого контролю за наданням структурними підрозділами ГУ ДПС відповідей на звернення громадян та запитів на отримання публічної інформації;

54.3. аналіз електронних (паперових) копій документів, що підтверджують виконання контрольних доручень до звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації, та надання оцінки повноти і своєчасності їх виконання;

54.4. внесення в електронні контрольні картки коментарів щодо стану виконання невиконаних (виконаних не у повному обсязі) контрольних доручень до звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації, термін виконання яких минув, та порушення вимог нормативних документів,

що регламентують виконання цих доручень;

- 54.5. Зняття з контролю виконаних у повному обсязі контрольних доручень до звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- 54.6. здійснення моніторингу стану виконавської дисципліни в ГУ ДПС щодо виконання контрольних доручень до звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- 54.7. опрацювання з працівниками структурних підрозділів ГУ ДПС питань забезпечення своєчасного внесення в установленому порядку до бази даних системи електронного документообігу копій документів, що підтверджують виконання контрольних доручень до звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- 54.8. Контроль за правильністю оформлення та спрямування документів до справ щодо звернень громадян, їх комплектність;
- 54.9. передача/приймання від структурних підрозділів ГУ ДПС звернень громадян та матеріалів щодо їх розгляду для забезпечення їх зберігання;
- 54.10. аналіз та узагальнення звітності структурних підрозділів ГУ ДПС щодо розгляду звернень громадян;
- 54.11. підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів щодо стану роботи із зверненнями громадян та надання їх на вимогу іншим органам державної влади;
- 54.12. розгляд звернень громадян та надання відповідей на них в межах компетенції;
- 54.13. опрацювання звернень громадян, направлених до ГУ ДПС без дотримання вимог ст. 5 Закону України "Про звернення громадян";
- 54.14. опрацювання звернень громадян, які не належать до компетенції ГУ ДПС;
- 54.15. приймання, реєстрація, обробка вихідних документів з питань розгляду звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;

- 54.16. створення реєстраційно-моніторингових карток у СЕД на вихідні документи з питань розгляду звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- 54.17. сканування в СЕД вихідних документів з питань розгляду звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- 54.18. направлення на електронну поштову адресу відповіді громадянам та запитувачам на отримання публічної інформації після реєстрації в СЕД;
- 54.19. ведення в довільній формі (електронній або паперовій формі) журналу направлення електронною поштою відповіді громадянам та запитувачам на отримання публічної інформації;
- 54.20. надання до служби діловодства вихідних документів розгляду звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації одночасно із реєстром для передачі до поштового відділення;
- 54.21. розгляд звернень громадян та запитувачів з питань стану направлення відповідей на їх звернення і запити та/або з питань, що належать до компетенції структурного підрозділу;
- 54.22. надання методологічної допомоги структурним підрозділам ГУ ДПС з питань порядку:
- 54.22.1. розгляду звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- 54.23. приймання, реєстрація та завантаження в автоматизовану систему електронного документообігу звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації, які надійшли до державних податкових інспекцій, та передача оригіналів таких звернень та запитів до організаційно - розпорядчого підрозділу ГУ ДПС.

Додаток В

Перелік послуг доступних станом на грудень 2021 на веб – порталі «Дія»

1. <u>COVID-сертифікат про вакцинацію</u>	2. <u>Допомога по безробіттю</u>
3. <u>Автоматична реєстрація ФОП</u>	4. <u>Допомога при народженні дитини</u>
5. <u>Анулювання дозволу на виконання будівельних робіт</u>	6. <u>єМалятко</u>
7. <u>Бета-тестування послуги Декларування місця проживання</u>	8. <u>Закриття ФОП</u>
9. <u>Верифікація водійського посвідчення</u>	10. <u>Замовлення дозволів на міжнародні перевезення вантажів</u>
11. <u>Верифікація тех.паспорта</u>	12. <u>Замовлення індивідуального номерного знака</u>
13. <u>Видача будівельного паспорта</u>	14. <u>Заява на надання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки</u>
15. <u>Витяг з реєстру застрахованих осіб</u>	16. <u>Заява на призначення житлових субсидій в електронній формі</u>
17. <u>Витяг про земельну ділянку</u>	18. <u>Інформація з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно</u>
19. <u>Витяг про нормативну грошову оцінку</u>	20. <u>Інформація про осіб, що переглядали відомості про земельну ділянку</u>
21. <u>Відновлення та обмін посвідчення водія</u>	22. <u>Кредит на житло для ВПО</u>
23. <u>Відомості про власника землі</u>	24. <u>Ліцензія з протипожежної діяльності</u>
25. <u>Внесення змін до потужності оператора ринку харчових продуктів</u>	26. <u>Ліцензія на виробництво ліків</u>
27. <u>Внесення змін про ФОП</u>	28. <u>Ліцензія на імпорт ліків</u>
29. <u>Внесення змін у дозвіл на виконання будівельних робіт</u>	30. <u>Ліцензія на послуги з автоперевезень</u>
31. <u>Декларація платника єдиного податку</u>	32. <u>Ліцензія на продаж лікарських засобів</u>
33. <u>Декларація про відходи</u>	34. <u>Муніципальна няня</u>
35. <u>Декларація про готовність до експлуатації за рішенням суду</u>	36. <u>Перевірка автоперевізника</u>

37. <u>Декларація про готовність до експлуатації об'єктів СС1</u>	38. <u>Перерахунок пенсії</u>
39. <u>Декларація про готовність до експлуатації самостійно збудованих об'єктів на земельній ділянці відповідного цільового призначення</u>	40. <u>Перехід юридичної особи на діяльність на підставі модельного статуту</u>
41. <u>Декларація про готовність об'єкта до експлуатації на підставі будпаспорта</u>	42. <u>Підписання документів</u>
43. <u>Декларування зміни цін на товари</u>	44. <u>Повідомлення про початок будівельних робіт на підставі будпаспорта</u>
45. <u>Декларування місця проживання дитини</u>	46. <u>Повідомлення про початок будівельних робіт СС1</u>
47. <u>Державна реєстрація прав на нерухоме майно</u>	48. <u>Повідомлення про початок підготовчих робіт</u>
49. <u>Дія.QR</u>	50. <u>Призначення належного користувача</u>
51. <u>Довідка ОК-5</u>	52. <u>Призначення пенсії</u>
53. <u>Довідка ОК-7</u>	54. <u>Припинення реєстрації потужності оператора ринку харчових продуктів</u>
55. <u>Довідка про відсутність судимості</u>	56. <u>Протипожежна декларація</u>
57. <u>Довідка про доходи</u>	58. <u>Реєстрація потужностей оператора ринку</u>
59. <u>Довідка про доходи пенсіонера</u>	60. <u>Реєстрація ТОВ на підставі модельного статуту</u>
61. <u>Дозвіл на виконання будівельних робіт</u>	62. <u>Сертифікат про прийняття об'єкта в експлуатацію</u>
63. <u>Дозвіл на водокористування</u>	64. <u>Скасування повідомлення про початок підготовчих або будівельних робіт</u>

ЗВІТ

про роботу із запитами на отримання публічної інформації, які надійшли
до Державної податкової служби України
станом на 01.10.2021

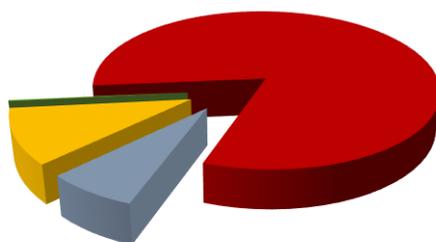
За період з 01.01.2021 по 30.09.2021 до Державної податкової служби України надійшло **1908** запитів на отримання публічної інформації.

Із загальної кількості запитів отримано:

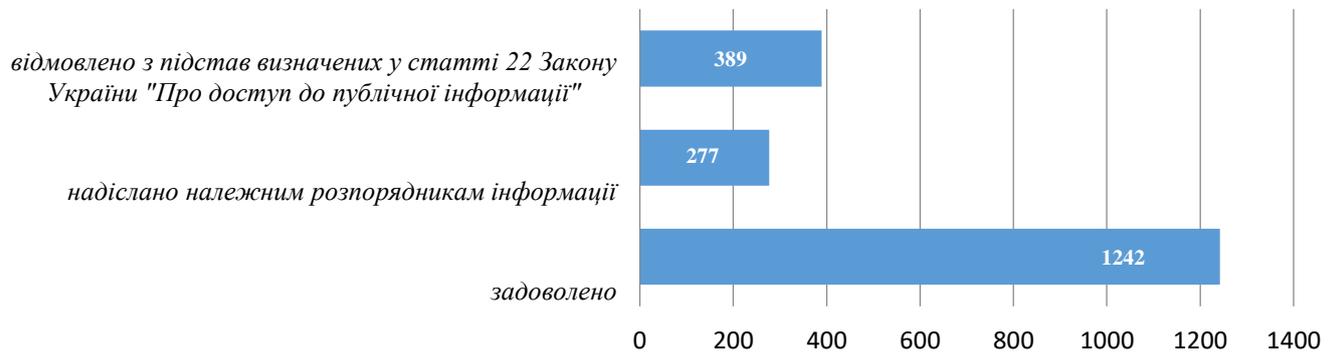
В розрізі категорій запитувачів надійшло від:

- ❖ юридичних осіб – 727 запитів;
- ❖ фізичних осіб - 1078;
- ❖ об'єднань громадян без статусу юридичної особи - 20;
- ❖ представників засобів масової інформації - 83

- *Юридичні особи*
- *Фізичні особи*
- *об'єднання громадян без статусу юридичної особи*
- *представники ЗМІ*

З 1908 запитів на отримання публічної інформації:

По **134** документах, в яких посилалися на Закон України «Про доступ до публічної інформації», але по суті були зверненнями, надано проміжні відповіді інформаційного змісту щодо невідповідності вимогам до запиту на отримання публічної інформації та розгляду у порядку та строки, визначені спеціальними законами України.